AHMET KUTSİ TECER

HAZIRLAYAN / LEYLA TECER

Bütün Şiirleri

Bilge Kültür • Sanat

AHMET KUTSİ TECER *Bütün Şiirleri* HAZIRLAYAN / LEYLA TECER

AHMET KUTSİ TECER

Bütün Şiirleri

Ahmet Kutsi TECER, 4 Eylül 1901'de Kudüs'te doğdu. 1922'de Halkalı Yüksek Ziraat Okulu'nu bitirdikten sonra Paris'e gitti. Sorbonne Üniversitesi'nde öğrenimini sürdürürken Paris Ulusal Kütüphanesi'ndeki eski Türk yazmaları ve özellikle Karacaoğlan üstüne yeni belgeler bulmuştur. Bu çalışmalar ile dikkatleri üzerine çeken genç Ahmet Kutsi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünü bitirerek öğrenimini tamamladı.

Öğretmenlik yaşamına Ankara Gazi Lisesi'nde başlayan Tecer, 1930 yılında Sivas Lisesi'ne atandı. Sivas'ta halkla yakın ilişki içine girerek ilk Halk Şairleri Derneğini kurdu ve ülkemizde ilk kez bir Halk Şairleri Bayramı düzenledi, Âşık Veysel, Ali İzzet, Talibi gibi halk ozanları, bu bayramla tanındılar. 1934'te soyadı yasası çıkınca yöreye duyduğu sevgiden dolayı TECER soyadını aldı. 1934'ten başlayarak Yüksek Öğretim Genel Müdürü, Gazi Eğitim Enstitüsü (şimdiki Gazi Üniversitesi) edebiyat öğretmeni görevlerinde bulundu. Ankara Devlet Konservatuvarı Halk Müziği Bölümünü geliştirdi; Muzaffer Sarısözen'i oraya atayarak ilk arşiv çalışmalarına öncülük etti.

Önce Oluş Dergisi'ni çıkaran Tecer, 1941-1946 yılları arasında Ülkü Dergisi'ni yönetti ve bu dergi ile Cumhuriyet'in genç edebiyatçılar kuşağına ışık tuttu.

1942-1946 yılları arasında Seyhan ve Urfa milletvekilliklerinde bulundu.

1949'da Paris'te UNESCO daimi delegesi, kültür ataşesi ve öğrenci müfettişi görevlerinden sonra 1951'de yurda dönerek İstanbul'a yerleşti. Uzun yıllar, Galatasaray Lisesi'nde edebiyat dersleri ver[illegible] Güzel Sanatlar Akademisi'nde estetik dersleri verirken em[illegible]l sonra, 23 Temmuz 1967'de İstanbul'da öldü.

Köylü Temsilleri adlı önemli bir araştırması, çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlanmış geleneksel Türk tiyatrosu üzerine makaleleri, denemeleri vardır. Oynanmış oyunları: Yazılan Bozulmaz (1947), Köşebaşı (1947), Koçyiğit Köroğlu (1949), Bir Pazar Günü (1959), Satılık Ev (1960).

İlk şiirlerini 1932 yılında Sivas'ta Şiirler adıyla yayınlayan TECER'in tüm şiirleri, bu kitapta kendi düzenlemesine bağlı kalınarak sunulmaktadır.

ISBN 13: 978-605-5715-35-9

AHMET KUTSİ TECER

Bütün Şiirleri

YAYIN NO: 335

AHMET KUTSİ TECER
Bütün Şiirleri

Sertifika No: 50417

1. Basım: Türkiye İş Bankası Yayınları
2. Basım: T.C. Kültür Bakanlığı, 2001
Bilge Kültür Sanat'ta 1. Basım: Eylül 2009
8. Basım: Kasım 2022

ISBN: 978 - 605 - 5715 - 35 - 9

Yayına Hazırlayan: *Leyla Tecer*
Sayfa Düzeni: *Nurel Naycı*
Baskı-Cilt: *Çevik Matbaacılık*
Davutpaşa Cad. Besler İş Merkezi No: 20/18-19 Topkapı / İstanbul
Tel: (0212) 501 30 19
Kapak Baskı: *Şekil Ofset*

BİLGE KÜLTÜR SANAT
Nuruosmaniye Cad. Kardeşler Han No: 1 Kat: 1 34110 Cağaloğlu / İstanbul
Tel: (0212) 520 72 53 (Pbx)
bilge@bilgeyayincilik.com www.bilgeyayincilik.com

AHMET KUTSİ TECER

Bütün Şiirleri

Hazırlayan
Leyla Tecer

Bilge
Kültür-Sanat

İÇİNDEKİLER

Not: X işaretli dipnotlar, *A. K. Tecer Bütün Şiirleri*, İş Bankası Yayınları, V. Timuroğlu'ndan alınmıştır.

SUNUŞ

İlk baskısı 1931 yılında "ŞİİRLER" adıyla çıktıktan sonra, bir daha şiirlerinin hiçbir baskısını göremedi Ahmet Kutsi TECER. Ancak 1962 yılında, aradan geçen yıllar içinde yazdıklarından da bir seçki yaparak anneme evliliklerinin 25. yılı armağanı olarak hazırlıyor. Bize kalan bu çalışma acaba son şekli mi olacaktı? Bunu bilemeyiz ama ölümünden sonra yapılan baskılarda hep o dosyaya bağlı kalındı. Bu kitapta da gençlerimizin bazı sözcükleri kolayca anlamalarını sağlayacak dipnotlar konuldu.

TECER'in ömür boyu hiç vazgeçmediği ANADOLU tutkusu Cumhuriyet döneminin Anadolu kültürüne verdiği önemle birleşince, onu Halkbilim araştırmalarına yöneltmiştir. Halk ozanlarının önünü açan, halk danslarının kente gelmesini sağlayan, halk gösterilerinin tiyatromuzda temel alınmasını başlatan çalışmaları bugün artık birer başvuru araştırması niteliğindedir.

Türkçenin yalınlığı, kimi zaman halk şiiri kalıplarını kullanması, kimi cümlelerin bir dizeden alt dizeye geçmesi "hececi" yeniliklerin önemli özelliklerindendir. Lirik şiirleri ise "şair" Ahmet Kutsi TECER'i bize tanıtırlar. Aslında tiyatro oyunlarında şiir, şiirlerinde konuşma dili ve hepsinde ANADOLU etkisi ve sevgisi iç içe geçmiştir.

Leyle TECER

ACABA?

Henüz mektepli bir çocuktum, şiire merakım vardı. Güzel sandığım ve çoğunu ezberden bildiğim şiirleri tekrarlamaktan zevk alırdım. Evimizde bir subay emir eri vardı. Mektuplarını ben yazardım. İlk cümlesi daima şöyle idi: "Gözü yaşlı, bağrı daşlı vâlidem kadına. Evvelâ iki ellerinizden pus edüb hatın şerifinizi sual ederim... ilâh..."

Bilâl –onun adı– bana birçok türküler söylerdi. Sesi hâlâ kulaklarımdadır. Fakat beni en fazla meraka düşüren vezinli, kafiyeli beyitler bilmesi idi. Gerçi bunları pek sade, hatta değersiz görürdüm. İçimden kendi bildiğim ve dilimden düşürmediğim üstadlarımın seçme şiirlerini fısıldar, bunların yanında Bilâl'ın sözlerini âdeta gülünç bulurdum. Bilâl'a karşılık yapmak, ben de ona bildiklerimi okumak isterdim. Her zaman gürül gürül okuduğum şiirler dilimin ucuna kadar gelir, fakat sesim boğazımda düğümlenir, yutkunurdum. Bir türlü okuyamazdım.

Kendi kendime: "Bunlar lûgatli[1] sözler, derdim, Bilâl bunları bilmez ki!.."

Üniversiteli bir gençtim. Edebiyata da ilgim vardı. Bazı mecmualarda şiirlerimi neşretmiştim. Beni günlerle üzen, yoran bir hülya avcılığının hasadı olan mercanlarımı, sedeflerimi kenarları

1 *Lûgatli:* Ağdalı

yaldızlı defterlerde olduğu kadar hafızamda da itina ile saklar, vakit vakit onları kendi kendime mırıldanmaktan büyük bir haz duyardım. Muvaffakiyetime[2] arkadaşlarım da gıpta ederdi. Zaman değişmiş, bizim nesillere gelinceye kadar dil de büyük bir tasfiye görmüştü. Hiç değilse lirizm, üniversite mahallelilerinin konuştukları gibi bir dile sahip olmuştu. Bir aile ziyareti için Denizli'ye gitmiştim. Bir gün, civarda dolaşırken, biraz dinlenmek için bir ırmak kıyısında oturmuştuk, yanımızda köylüler de vardı. Orada şen fıkralar, eğlenceli hikâyeler söylediler. Bir tanesi de beyitler okudu. Bunlar mükemmel dizilmiş, ölçülü, kafiyeli sözlerdi. Hayretimi saklayamadım. Gerçi bunlar aşısız, yaban ağaçların kekre, buruk yemişleri gibi idi. İçimden, kendi şiirlerimi mırıldanıyor, bunların yanında dinlediklerimi pek yavan buluyordum. Onların bu ikramına karşı altta kalmamak, karşılık yapmak için, ben de kendi şiirlerimi okumak istedim. Yaldızlı defterlerimde olduğu kadar hafızamda da saklı duran bütün şiirlerim dilimin ucuna kadar geldi, dudaklarımı kıpırdattı, fakat sesim boğazımda düğümleniyordu. Yutkundum, bir türlü okuyamadım.

Kendi kendime: "Bunlar ince fikirler, ince hayaller, dedim, onların bunu anlaması kabil mi?.."

Hevesli, yeni bir öğretmendim. Edebî bir mecmuanın da sahibi idim. Şiire ve estetiğe ait makaleler de yazıyordum. Edebî tekâmülü[3] tetkik etmek, sırasında da meslekdaşlarımı tenkid etmek için kendimde yeter bir güven buluyordum. On sene zarfında benim de mensup olduğum bir şiir neslinin, daha henüz inkişafa başlayan istidatlar arasında bariz tesirleri[4] bile, artık, seziliyordu. Neredeyse üstadlar biz oluyorduk. Sivas'ta

2 *Muvaffakiyet:* Başarı.
3 *Tekâmül:* Gelişim
4 *Bariz tesir:* Belirgin etki

bulunuyordum. İlk önce muhitin zengin halk kültürü dikkatimi çekti. Halk şairleri bayramı yapıldı. Halk şairleri ile biraraya geldik. Günlerce bize olgun sanatlarının örneklerini verdiler. Coştular, coşturdular. Köklü, mütekâmil[5] bir kültür mahsulü olan bu gümrah[6], çağıltılı ve ışıklı bir su gibi akan şiir tezahürü[7] önünde hayranlık duydum. Onların bu derece yakınlıkla, muhabbetle yarattıkları şiir havasına ben de kendimce bir şey katamaz mıydım? İşte bizim şiirlerimizin de konuştuğumuz gibi bir dili, hatta onlarınkine yakın bir şekli vardı. Ben de, aralıkta bir, dilimin ucuna kadar gelen şiirleri okumak istiyordum. Birkaç kere yutkundum. Mısralar damağıma yapışıp kalıyordu. Bir türlü okuyamadım.

Kendi kendime: "Acaba, dedim, biz bu insanlar için söylemiyor muyuz?.."

Ahmet Kutsi TECER

Oluş 23 Nisan 1939, No: 17, Cilt: 1

5 *Mütekâmil:* Gelişmiş

6 *Gümrah:* Bol, sık, çok gür.

7 *Tezahür:* Belirti, ortaya çıkan

TABİAT ODAM
(1919-1922)

Yirmi beşinci yılımız için
Meliha'ya

Ahmet Kutsi Tecer
13.12.1962

TABİAT ODAM

Severim kırlarda ben yaşamayı,
On iki ayı.
Severim kırların yeşil göğsünü,
Bütün süsünü.

İstemem başımın üzerinde dam,
Tabiat odam.
İstemem topraktan başka bir yatak,
Kehkeşanlar tak.

Kuşlardan savrulan bir incecik tüy,
Üstümde örtü.
Ve aydan kırpılan bütün yıldızlar,
Rüyamda kızlar.

Her sabah neşeyle uyanan bir eş,
Koynumda güneş.
Dallarda ötüşen kuşlar kabilem,
Bilmezler elem.

Ağlarsak bizimle beraber olur,
Hemşirem yağmur.
Sızlarsak bizimle beraber sızlar,
Kardeşim rüzgâr.

İsteyen toplasın binlerle arşın,
Karlardan kışın.
Mutlaka öptürür bağlarda temmuz,
Çıplak bir omuz.

Severim kırlarda ben yaşamayı,
On iki ayı.
Severim kırların yeşil göğsünü,
Bütün süsünü.

Ölürsem istemem ne yas, ne kefen,
Ne başka bir fen.
Üstümden kalkmasın çimen, çiy, yosun,
Ruhum uyusun.

KIR UYKUSU

Ne hoştur kırlarda yazın uyumak!
Bulutlar ufukta beyaz bir yumak,
Ağaçlar bir derin hulyaya varmış,
Saçında yepyeni teller ağarmış.
Baş yorgun, yaslanır yeşil otlara,
Göz dalgın, uzanır ta bulutlara.
Öğleyin bu uyku bir aralıktır,
Saf hava bir kanat gibi ılıktır.
O zaman gönülde ne varsa diner,
Yüzlere tülümsü bir buğu iner.
Erirken sıcakta yaz kokuları,
Ne hoştur, ne hoştur kır uykuları!

ANNELER

Dal bir gün dedi ki tomurcuğuna:
– Tenimde bir yara işler gibisin.
Titrerim rüzgârlar keder vermesin.

Anneler beşikten der çocuğuna:
– Acını görmesin gözüm âlemde,
Teselli demeksin bana son demde.

Bütün ümitleri yel alır gider,
– Tomurcuk açılır, sel alır gider,
Anneler büyütür, el alır gider...

GÖLGESİNDE OTURDUĞUM AĞAÇ VE BEN

Ben onun gölgesinde, o benim başucumda,
Ben tıpkı onun gibi, o tıpkı benim gibi.
Onun bazı coşarken fırtınalarla kalbi,
Benim de buhar olur bir damla avucumda.

Ben sarsıldığım zaman o beni durgun, serin
Kanatlarının müşfik tesellisiyle sarar.
Ben de aşinasıyım, bende de bir eşi var
Onun aşinaları olan her bir kederin.

Bilmem ki bizi nedir böyle matemli eden?
Niye onun sevimli, yeşil alnında hüzün?
Niye diyorlar bana: Ne kadar solgun yüzün?

Boşaldıkça kalbimiz her gün biraz neşeden,
Sonbahar yaklaşıyor, onunla doluyoruz,
Her gün bir parça daha kuruyor, soluyoruz.

KUŞLAR

Bütün yaz bahçelerde ötüşen minimini
Kuşların o sevdalı sesleri işitilir.
Onların Allah yollar sularını, yemini,
Onlar yalnız uçmayı ve ötmesini bilir.

Biri bir dalda yorgun, biri çılgın, havada,
Biri daha ötede öter, durmadan öter.
Akşam olunca döner, birleşirler yuvada,
Melekler bu yuvayı kanatlarıyla örter.

Gönül, sen de kaygısız, bu kuşlara benzersin.
Dilerim Allahımın rahmeti eksilmesin,
Baharın bu zavallı kuşları üzerinden.

Onlar baharın ruhu, kırların neşesidir,
O sevdalı kuşların musikisi, sesidir,
Bana şiirlerimin ahengini öğreten.

ANNEM

Tatilleri yanında geçiririm annemin,
Bir aydınlık belirir o sararmış benzinde;
Bu sevimli günlerde gamdan, tasadan emin,
Avunurum bir çocuk gibi onun dizinde.

Ömrüm eski bir masal havasına bürünür,
Mesut günler yaşarım, yarınları anmadan;
Günler bitmeyecekmiş gibi uzun görünür,
Gülerim, eğlenirim, şakırım usanmadan.

Fakat içli bir saat gibidir anne kalbi;
Ayrılırım dizinden kopan bir yaprak gibi,
Sonbahar bulutları örterken evimizi.

Onu her ayrılışım bir parça daha üzer,
Gözlerimi öperken fısıldar, yavaşça der:
"Bilmem görecek miyiz yine birbirimizi?"

KÖY MEZARLIĞI

Yolun bir kenarında yorgun bir yolcu gibi,
Bir taş eğilmiş yere, biri boynunu bükmüş,
Bu gurbet yollarının orası ucu gibi,
Dinlenen mezarlığa gökten gölgeler çökmüş.

Akşamleyin el ayak çekilmiş, ta ötede
Bir inek böğürüyor, birkaç baca tütüyor.
Gökyüzü kararıyor, soluyor perde perde,
Bir servi salınıyor, bir yanık kuş ötüyor.

Ağır ağır doğuyor tepeden geç kalan ay...
Herkes uykuda... Yalnız biri gömüldü bugün,
Onun gözüne uyku girmiyor kolay kolay.

Sabahleyin önünden geçerler öbek öbek
Köylüler, tarlalara giderler kadın, erkek...
Öldüğüm gün dostlarım beni oraya gömün.

UZAKLARA GİDELİM

Ey benim ak alınlı, güleryüzlü sevgilim,
Hadi kalkıp seninle uzaklara gidelim,
Sıcak göğsünde başım, avuçlarında elim.

Orada yaşayalım, şen bir yuvamız olsun,
Kapımızın önünde geniş ovamız olsun,
Başımızın üstünde saf bir havamız olsun.

Orda çağlayıp akan ırmakları severiz,
Orda savrulup düşen yaprakları severiz,
Orada yanı taylı kısrakları severiz.

Orada kış günleri uğuldarken bacalar,
Evimizin damını vururken alacalar,
Gönlüm senin sevginle kendi sazını çalar.

Orada yaz günleri işlerdir bizi çeken,
Gece yatarız erken, sabah kalkarız erken,
Bulutlar evimizin üstünde aşan yelken.

Orda eğil dalların arasından sulara,
Dağılan saçlarını parmaklarınla tara,
Savur billur sesini uğuldayan rüzgâra,

Orda ne şan, ne kaygı, ne ıstırap, ne para!

YELKEN

Bir dostum var, her akşam şöyle der sevdiğine:
"Niye üzülüyorsun? Düşündüğün şeyler ne?
Hele sonbahar gelsin, Marmara köpüklensin,
Mısır'a gideceğiz, keder nedir bilmezsin.

Orda geçen yıllardan kalan güzel mevsimler,
Orda su kenarında açılırken lotüsler,
Arzu dolu göğsünü yakar ılık nesimler,
Ve gözlerini olgun menekşe rengi süsler.

Beyaz bir sandaldır ay göklerin denizinde...
Çölün ufuklarından hulyalara dalarsın.
Yorgun başını rüzgâr dinlendirir dizinde,
Kulaklarında yalnız fısıltıları hazzın.

Nil'in kıyılarında doldurur testisini,
Hasret nefesleriyle bağrı dolu fellahlar.
Dinler suda yıkanan genç kızların sesini,
Uyuyan sazlıkları deler çapkın timsahlar.

Geniş parmaklarını uzatır palmiyeler,
Ehramların ardından gülümserken Bülhevil,
Mısr'ın panoraması dudaklarında güler
Ve bahçelerden geçer kirpiklerindeki Nil.

Ilık bir nem örterken ay ışığında nehri,
Gerinerek sayıklar kalbin Kleopatra!
Kahire, El Kantara, İskenderiyye şehri
Ve yer yer açılacak sana binbir hatıra.

Dağıt artık sevgilim, alnındaki kederi,
İklimlerimizi ve hakikati unutup
Düşün yalnız tükenmez bir bahar olan yeri,
Yaz ve kuşları çeken cenubu düşün, cenup..."

Anlatırken her akşam dostum ılık sesiyle,
Bütün ruhları dolar seyahat hevesiyle.
Onlar bu yolculuğu günlerle tazelerken
Benim hulyalarımda yüzer uzak bir yelken...

MAYIS SABAHI

İnce dallar tutuyor saçının her telini,
Dikenler yalvararak öpüyor ellerini;
Bu rüzgârlı sabahta ne var bilmem bahçede,
Parmakların titreyen zavallı bir goncede.
Söyle, neden bu sabah böyle gül koparmaya
Çıktın? Bunu öğreten bu gece hangi rüya?
Hangi yaramaz âşık sana gönlünü açtı,
Kimdi, onu koynuna çekiyordun ki kaçtı?
Çapkın! Niye senin o dudakların gülüyor?
Niye güllerin boynu önünde bükülüyor?
Niye benim içimden kopuyor bu acı ses?
Bu ilkbahar sabahı, uyuyor daha herkes,
Niçin bahçeye indin, serin, üşüyeceksin...
Yazık! Bu sabah sen de açılmış bir çiçeksin.
Niye şu mahzun güle dokundurdun buseni?
Niye zalim hevesler düşündürüyor seni?
Neden bu taze güller filizinde solmasın?
Neden bir sabah kadar ömrü uzun olmasın?

Bırak, yazık, koparma! Bırak sen bu emeli.
Bırakmayın dikenler o tecrübesiz eli.
Hayır, hayır! Kıymayın parmaklarına sakın,
Bütün güller uğrunda feda olsun, bırakın!
Bırakın, kim istemez göğsünde erimeyi?
Hiçbir şeye değişmem koynunda bir düğmeyi.
Razıyım bütün ömrüm tükense yastığında,
Benim kalbime bassa yere her bastığında.
Seni ey şimdi beyaz göğsünü koklayan gül,
Seni bir şebnem gibi serinletseydi gönül!
İsterim ki sen onun göğsünü her öpüşte,
Desin: "Çılgın âşıkım öpüyor beni işte."
Güller! Dudaklarımın zevkini vermezsiniz,
Atıldığınız zaman var mı seven kimseniz?

1919-20

YAZ MEVSİMİNDE BİR GÜN

Köyün son evlerini
Dolaştım ölgün ölgün...

Yaz mevsiminde bir gün,
Gönlümün kederini
Avutmak için, kıra
Çıktım öğleden sonra.
Her yerde bir dalgınlık...
Bir zaman alık alık
Dolaştım bir başıma.
"Beni artık taşıma"
Diyor gibiydi gölgem.
Birden, ne oldu bilmem,
Sallandım, düşecektim;
Kendimi geri çektim:
İri, büyük bir yılan,
Kendi rengine çalan
Dikenler arasında.
Vahşi manzarasında
Bir tat bulmadım değil,
Fakat dolmadım değil,
Bir anda korkusuyla...
Bu oldu bir vesile,
Gözlerimi bıraktım,
Ruhuna kadar baktım.
Bana mı öyle geldi,
Bilmem? Fakat güzeldi.

Güzel, en ilk görüşte,
Bir güzellik ki işte
Mümkün değil okşamak,
Ne birlikte yaşamak.
Razıydım hatta eğer
Onun yaşadığı yer
Benim yatağım olsa,
Fakat ortağım olsa
Tükenmez dertlerimin.
Sanki daha mı emin
Bütün sevdiklerimiz?
Sonra dönerek sessiz,
Telaşsız adımlarla,
Bakarak sağa, sola,
Küçük koruyu geçtim,
İnce bir yolu seçtim
Oradan köye kadar.
Bakın, şu yeşil dallar
Ne hoş bir gölge sermiş,
Sanki koynunu vermiş
Gibi şu şen yuvaya.
Hemen hemen bir aya
Yakın ben buradayım.
Biraz uzlet[8] tadayım
Diye buraya sindim.
Tiksindim, çok tiksindim,
İnsanların kirinden,
Hepsinden, her birinden,
Hele güzellerinden...

8 *Uzlet:* Toplum yaşamından kaçıp tek başına yaşama.

AĞUSTOS BÖCEKLERİ

Bir çitin arkasında buluştuk sevgilimle,
Beyaz sandallarını çözdüm kendi elimle,
Uzandık çimenlere, daldık, her şeyden uzak...
Ovada kımıldanan ne bir dal ne bir yaprak,
Havada bir serçenin mırıldandığı cümle.

....[9]
Ovada gözyaşları gibi bir buğu vardı.
Çözüyorken terlemiş belindeki kemeri,
Ağustos böcekleri, bu kimsesiz, eşleri
Gelmeyen sevdalılar... yine hep ağlıyordu.

9 X Bu kıtanın ilk biçimi beşlidir. Birinci dize, sonradan çizilmiştir. Birinci kıtanın beşli olduğu düşünülürse, ikinci kıtanın ilk dizesini değiştirmek istediği anlaşılır. Çizilen dize şöyledir: "Birden içimi keder bürüdü, gün karardı."

NERDESİN

(1921-1932)

NERDESİN

Geceleyin bir ses böler uykumu,
İçim ürpermeyle dolar: – Nerdesin?
Arıyorum yıllar var ki ben onu,
Âşıkıyım beni çağran bu sesin.

Gün olur sürüyüp beni derbeder,
Bu ses rüzgârlara karışır gider.
Gün olur peşimden yürür beraber,
Ansızın haykırır bana: – Nerdesin?

Bütün sevgileri atıp içimden,
Varlığımı yalnız ona verdim ben,
Elverir ki bir gün bana derinden,
Ta derinden bir gün bana "Gel" desin.

ÇIKMAZ AYLAR

Bahtım, bahtım, ne açıksın!
Hele çıkmaz aylar çıksın.

Bahtım, bahtım, ne güzelsin!
Hele çıkmaz aylar gelsin,
Hele çıkmaz aylar gelsin,

Bana alaylar getirsin,
Sana saraylar getirsin.

Bahtım, bahtım, ne beyazsın!
Güzel ay, neye çıkmazsın?

BULUTLAR

Bu rüzgâr kapılı evin kızları,
Boyunlar uzanmış, saçlar tarumar,
Bu rüzgâr kapılı evin kızları
Bulutlar, el ele veren bulutlar,

Sevinçler, hulyalar eteklerinde,
En gizli rüyalar eteklerinde,
Geçiyorlar, bahar eteklerinde
Ve Cenup'a doğru uzanıyorlar.

Bu rüzgâr kapılı evin kızları,
Her kalbi titreten emel hızları,
Yeryüzündeki bütün yalnızları
Ufka çağırıyor, çağırıyorlar.

1932

ÇINGIRAK

Bir gün parmaklığa elin varmadan,
Bir titreyiş gibi çalar çıngırak.
Mevsimler geçtikten sonra aradan,
bu ses beni bir gün çağırsın, bırak...

Kumluktan, serperken dallar başına,
Geç hızla, merdiven gelir karşına,
Eşikten atlarken ayak taşına,
Bu sesler içimde yer etsin, bırak...

İt, işte önünde kapım, aralık,
Oda bıraktığın gün kadar ılık,
Bir ince su sesi gibi lık, lık, lık,
Gönlünden nedamet boşansın, bırak...

ESKİ ÇAMLARDAN BARDAKLAR

Eski eşyaya meraklı
Olanlar tanıyacaklar:
Onlar, irili ufaklı,
Boyasız, kaba, budaklı,
Eski çamlardan bardaklar...
Onlar kırılmayacaklar!

Ondan içmeye meraklı,
Hasretle yanan dudaklar,
Onlar, irili ufaklı,
Dolaplarda, rafta saklı,
Eski çamlardan bardaklar...
Onlar boşalmayacaklar!

İLK UYKULAR

Yıllar var, o zaman küçüktü göğsün,
Boğuşmak bilmezdin bu kuş tüyüyle,
Hulyanın ve yazın ve teneffüsün
Sihriyle uyuyan bir kızdın öyle.

Alsan da koynuna seher yelini,
Saçının vermezdin ona telini,
Elinin üstüne konan elini
Çekerdin ansızın bir ürpermeyle.

Ey şimdi boğuşmuş, yorgun, soluyan
Kumral kız! şu atlas yastığa dayan,
O hafif, hulyalı ilk uykulardan
Ne zaman, ne zaman uyandın söyle?

İHTİYAR KIZLAR

Geçtiler rüzgârın geçtiği yoldan,
Yine kimsesizler, yine yalnızlar...
Maziyi andıran bu eski yoldan
Geçtiler bu akşam ihtiyar kızlar...

Bir sırdır kalpleri hiç anlaşılmaz,
Kalplere gidilen yollar aşılmaz,
Kalpleri, açsa da bahar, açılmaz,
Her dem kimsesizler, her dem ıssızlar...

Gülümser gibidir gözleri yakın
Bir fecrin ebedî nuruna, dalgın...
Bu akşam ufukta yükselen takın
Altından geçtiler ihtiyar kızlar...

SİVRİSİNEKLER

Geliyor saz çalarak
Sinekler imdadıma.
Geliyor alçalarak,
Dil dökerek yâdıma,
Sinekler imdadıma.

Ey bin nağmeyle sazdan
Hulyama ses verenler!
Bir beste gibi yazdan,
Ruyamı devşirenler,
Hulyama ses verenler!

Nerden yükselirsiniz,
Aden'den, İrem'den mi?
Zulmetten gelirsiniz,
Bir uzak âlemden mi,
Aden'den, İrem'den mi?

Ruhumun anlaşılmaz
Haliyle anlaşan siz!
Meleklerden sihirbaz
Bir dil fısıldaşan siz!
Ruhumla anlaşan siz!

Ey bin nağmeyle sazdan
Hulyama ses verenler!
Bir beste gibi yazdan,
Ruyamı devşirenler,
Hulyama ses verenler!

KEDER VE ÜMİT

Biri cam, eni boyu dar,
Miniminicik bir kâse,
Süsünü geçirmiş yıllar...
Kırılır ona el değse,
Miniminicik bir kâse.
Ümitlerimi kodum dolmuyor!

Öbürü kalaylı, ağır,
Kulplu, kocaman bir kazan.
Bakırı eski bir bakır,
Eşi bulunmaz arasan,
Kulplu, kocaman bir kazan...
Kederlerimi kodum almıyor!

GENİŞ YASTIKLARDA

O yalnız, uzanmış boylu boyuna
Dinlenir bir atlas yastıkta başı.
Kirpikler kapanmış naz ve oyuna,
Perdeler bahara ve güne karşı.

Bir serin loşluk... Yasemin bir koku...
Havada bir ince nefes dalgası.
Geniş yastıklarda gerinir uyku,
Haz ve yorgunluğun diner kavgası.

CEZVE'YLE FİNCAN

Dalgalı bir zemin üstüne çizmiş
Canlanıp gözünde yeni bir âlem,
Sanatkâr, Allahım, nasıl titizmiş,
Renklerin en ince koyuluğuna

Aldırmış. Ansızın elinden kalem
Devrilmiş, duymuş ta ruhunda elem,
Canlanıp gözünde yeni bir âlem,
Haykırmış çizdiği şekiller ona:

– Gördün, biz bir kalbiz, Cezve'yle Fincan,
Bölünmüş bir tende ikimiz bir can.
Yeter, yeter bizi söyletti fırçan
Gün batmış, çek artık yâri koynuna!

KADER VE KUYUMCU

Daha dün düşmanla dövüşüyorken
(Kimbilir ruhunda ne oldu bitti?)
O akşam ayrıldı hemen siperden,
İzinsiz, çekildi köyüne gitti.

Talihi olsa da ona bir ceza,
Kavuşmak isterdi sevdiği kıza,
Evleri önünde durup bir lahza,
Yaklaştı, yavaşça kapıyı itti.

Baygın çiçeklerle dolu avucu,
Eşikten içeri atıldı yolcu,
Beyhude! O sabah daha kuyumcu,
Potaya bir altın koyup eritti.

GÜN BATMIŞ

Gün batmış, suların serinlediği
Bir anda kapılar, sessiz, örüldü.
İpekten bir şalın benimsediği,
O sabah açılmış bir deste güldü.

Tavandan damlıyor gibi avize,
Bir alev dökerdi öpülen dize,
Avuçlar çırpınan birer yelpaze,
O allık teninde kalan son tüldü.

Ansızın büründü oda kedere,
Ezilen goncalar döküldü yere,
Tükenmez bir melal çöken gözlere,
Açılmaz, bir derin uyku süzüldü.

GÜVERCİN

Aylardır oklarla çevrilmiş hisar,
Güvercin süzüldü yıkık burcundan.
Görünmez yollardan aştı bulutlar,
Güvercin kayboldu ufkun ucundan.

Kaderin yamandır kalple oyunu,
Gönüldür oynayan âlemde bunu,
Ve gözler göremez ne olduğunu
Talihin fırlayan sert avucundan.

Bu emel ufkunda saadet bile
Geçemez geçtiğin bu sürat ile.
Kalbinden vurulan ey yolcu, söyle,
Mümkün mü kurtuluş okun ucundan?

SONU GELMEYEN HÜLYALAR

Neden avucunu yalar
Durmadan evde kediler?
Sonu gelmeyen hulyalar
Bizi günlerle oyalar,
Kediler bu hale güler.

Kediler bize şöyle der:
“Neden bu garip hulyalar
Sizi boş yere oyalar?”
Kedim de bana böyle der
Ve avuçlarını yalar.

MART AKŞAMI

Bir eski kabartma gibi akşamdan,
Mazinin yâdiyle donmuş kediler,
Daldılar gurubun seyrine damdan,
Gözleri buğulu, dalgın... Dediler:

"Ey kızıl eşlerin dolaştığı yer,
Güneşin bu akşam yaklaştığı yer,
Ey gözün ziyadan kamaştığı yer,
Ruhumuz yolunda savrulmak diler!.

Kalpleri sızlıyor gibi derinden,
Çağrışır, inlerler dam üzerinden,
Hıçkıran ruhlardır kederlerinden
Akşamdan ürperme alan kediler...

İHTİYAR ÂŞIK

Yıllardan beridir ağaran teller,
Bu akşam parıldar şakaklarında.
"Bu gece ömrümün en son demi, der,
Büsbütün ağarsın varsın yarın da..."

Çırpınır göğsünün içinde kalbi,
Bir yaşlı ağaca sinen kuş gibi.
Nedir bu esrarlı halin sebebi?
Neden parıldıyor gözler?.. Bir oda:

Yaslanmış, altında ipek bir sedir,
Bir kız ki ay ondan beyaz değildir.
Öptükçe ağaran bir gül denilir.
İhtiyar bülbülün dudaklarında...

YARASA

Derdim ki: "Ne olur sen olmasan da
Ardından yıllarla gezsem, tarasam.
Durmadan yıllarla senin insanda
Ardından koşturan derde uğrasam.

Boşlukta işitip her an sesini,
Rüzgârdır zannetsem ben nefesini,
Yâdının âlemde loş gölgesini
Elimle bir âmâ gibi arasam!"

Nihayet toprağa koydum başını,
Tatmadan üzümün bu yıl yaşını,
Öyleyken kaldırır mezar taşını,
Her gece koynuma gelir yarasam!

SAYIKLAMA

Önümden bir su akıyor,
İçinden biri bakıyor...

Önümden geçiyor alay,
Kapısı açık bir saray...

Önümden geçiyor ordu,
Süvariler birden durdu...

Önümden geçiyor sultan,
Baş açık, yalnayak, üryan...

Önümden geçiyor cellat,
O sultan, o benim, heyhat!

Önümden geçiyor ölüm...
....

... Boru sesleri dindi,
Görmüyorum, görmüyorum.

HÜLYA İÇİNDE HÜLYA

Billur bir sarayın içinde kızlar,
(Kimbilir belki de onlar kardeştir)
Ta mahşere kadar orda yalnızlar,
(Belki de melekler onlara eştir)

Her kızın zindanı billur bir oda,
(Geçen ömürleri büyülü bir düş)
Hepsi ayrı ayrı ve bir arada,
(Ne kucaklaşma var, ne ses, ne öpüş)

Billur bir sarayın içinde kızlar,
Birbirinden uzak ve bir arada,
Ta mahşere kadar orada yalnızlar,
Ta mahşere kadar belki sonra da...

HER GECE

Her gece yumulan kirpiklerinde
Bir gizli lambanın ışığı titrer.
Kısılır, kısılır... Vaktin birinde
Kaybolur sessizce yüzünde bu fer.

İşte rüyalara bürünmüş oda;
Gençliğin, baharın, büyün orada.
Eğilip bakılsa bir naz, bir eda,
İçinde daima kim var beraber?

Belki pencerenden kayan bir yıldız,
Belki hayalinden geçen bir yalnız,
Belki ben... benden de yalnız kim, ey kız,
Ruhun benden yalnız değilse eğer?

BİR GARİP İHTİYAR

Bir garip ihtiyar, çekingen, titiz,
Sevdiği gözünün önünde her an.
Kapılar kilitli, evi bir dehliz,
Gündüzün bastığı yerler bir zindan.

Aldı toprağından iki avuç kil,
Ona işleyerek verdi bir şekil,
O zaman haykırdı rüzgâra: – Çekil,
Hulyamı gömdüğüm yer civarından!

Bir akşam kapıyı itince rüzgâr,
Hiddetle ardına döndü ihtiyar,
Her mevsim eşikten dönen ilkbahar,
Yerini ecele bıraktı heman.

PERVANE

Dolanır başımın üstünde her an
Bir siyah pervane; bana alışık
İniyor, kalkıyor yine konmadan
Arıyor beynimin içinde ışık.

Bir siyah pervane, siyah ve inat,
Çıkıyor, yeniden çıkıyor kat kat,
Çiziyor başımın üstünde bin hat,
Ömrümün esrarı gibi karışık.

Ne yapsam gitmiyor, ne naz, ne hile
Geceler sabaha erişse bile,
O yine hulyadan kanatlariyle
Arıyor, durmadan arıyor ışık.

O DÖNMEDEN EVVEL

Geceleyin benden ayrılır ruhum,
Dönünceye kadar açık kalır cam.
Uyanık, başımın ucunda bir mum,
Beklerim, beklerim böyle her akşam.

Bilmesem de nerye gidiyor ruhum,
Bütün gece, sessiz, eriyip de mum,
Sabah olduğunu çok biliyorum;
Biliyorum, bu bir sonsuz helecan.

Besbelli bir ömür böyle sürecek,
O öyle uçarı, ben böyle ürkek;
Bir gün ya bilerek, ya bilmeyerek,
O dönmeden camı kapayacağım.

OCAK BAŞINDA

Bir akşam yavaşça çalınır odan,
Eşyaya bir nabız gelir ansızın.
Doğrulup üşüyen yastıklarından
Kapıyı bir titrek elle açarsın,

Bir hayal belirir, senin aşinan,
Tutup da silkiver omuzlarından,
Bir kadit olsa da bırak ki bir an
Seni buselerle koynuna alsın.

Ve hayal dönerken cehennemine,
Ardından kapıyı kapat da yine,
Ocağın önünde, kendi kendine,
Sessiz, ellerine bakarak ısın.

LAHİT

Sinmiş ebediyet, o gölge, o tül,
Yüzünün en ince çizgilerine.
Müsterih, asırlar geçsin ve örtül,
Hulyandan bir lahza ayrılma yine.

Ne baharın ıtrı ve ayın sihri,
Ne yazın hulyası ve günün şiiri,
Fani mevsimlerin artık hiçbiri
Uğramaz örtülmüş kirpiklerine.

En fazla tanıyan çünkü nazını,
Ardından çekmesin diye yasını,
Teninin en gizli inhinasını[10]
Nakşetmiş bu mermer laht[11] üzerine.

1939

10 X *İnhina:* Eğrilme, bükülme, baş eğme. Burada, büklüm, kıvrım anlamında kullanıldığı görülüyor.
11 X *Laht:* Lahit.

ÖLÜ

Bir sonsuz rüyaya açılmış gözler,
Yummayın yummayın kirpiklerini!
(Kim ondan daha çok hayatı özler?)
Çağrıyor, çağrıyor sevdiklerini.

Gelmiyor gelmiyor o yüzler niçin?
Kaybolmuş koynunda onlar da hiç'in,
Bilmiyor boyunun ölçüsü için,
Başının ucuna geldiklerini.

Bilmem ki adını onun kim saklar?
Şimdiden unutmuş onu kucaklar.
Besbelli üşütür soğuk topraklar,
Soymayın soymayın giydiklerini!

BESBELLİ

Besbelli ölümüm sabahleyindir.
İlk ışık korkuyla girerken camdan,
Uzan, başucumda perdeyi indir,
Mum olduğu gibi kalsın akşamdan.

Sonra koş terlikle haber vermeye,
"Kiracım bu sabah can verdi" diye,
Üç beş kişi duysun ve belediye,
Beni kaldırmaya gelsin, odamdan.

Evden çıkar çıkmaz omuzda tabut,
Sen de eller gibi adımı unut.
Kapımı birkaç gün için açık tut,
Eşyam bakakalsın diye arkamdan.

MEZAR TAŞLARI

Sevmeliyiz mezartaşlarını biz,
Çünkü yalnız onlar bizi yâd eder.
Şüphesiz onlardır en saf ve temiz,
Ardımızdan varsa duyanlar keder.

Her sevginin artık çözüldüğü gün,
Alınlarda matem, yüzlerde hüzün,
Bizi yalnız onlar tanır gündüzün,
Geceleyin onlar kalır beraber..

Bütün derdimizi alıp bağrına,
Bizden yalnız onlar kalır yarına,
Ay ışığı düşse omuzlarına
Bir öksüzün ruhu gibi üşürler.

"AH"

Beni koydukları zaman toprağa,
Başında bembeyaz sarık, bir hoca,
Yabancılar gider gitmez uzağa,
Yaslansın çömelip orda ağaca,

Her mezar başında artan hevesle,
Ruhuma bir "Yasin" okusun, sesle,
Bu son benzeyişim olsun herkesle,
Bütün arzum budur olup olacağ...

Dinlendirmek için orda başımı,
Ne adımı yazın ne de yaşımı,
Bir koyan olursa eğer taşımı,
Üzerine bir "Ah"[12] çekin Arapça.

12 X *Ah (Farsça ünlem):* Aferin, bravo.
Ah (Tüm dünya dillerinde ortak bir ünlem): Hayıflanma, ya:
Ah (Arapça isim): Kardeş, dost.

UFUKTA YAĞMUR

Yağmur, çitli ufak arazisinde,
Sağa sola koşan hırçın bir ışık
Ve gök gürlemelerinin sesinde,
Emir, hiddet, isyan, korku karışık.

Malikânesinde titiz, münzevi
Bir derebey gibi geziyor Tanrı.
Kovalıyor şimdi korkunç bir devi
Av köpeklerinin en azgınları.

İSTEK KIVILCIMI

İstek kıvılcımı düştü tenime,
Merdivenler, çatı, tavan yanıyor.
Bir telaş kapladı evi... kim kime?
Yüreğim göğsümün içinde bir kor.

Saatler geçtikçe büyüyor alev,
Sofalar kıpkızıl, odalar duman,
Besbelli ansızın çöker şimdi ev,
Belki var kaçacak kadar bir zaman,

Kaçışın akrepler, kertenkeleler,
Fareler, zavallı örümceklerim,
Kaçışın bu alev size de değer,
Saçakta kumrular, şiltemde kedim,

Kaçışın sizler de en son yoldaşım,
Göğsümde nefesler, gözlerimde fer,
Alevler içinde kupkuru başım,
Yükselsin göklere doğru bu sefer.

ÇAY VAKTİ

Bak şu su dolduran kıza çeşmeden,
Ne fer kalmış yüzde, ne boyda çelim.
Daha gönlündeki külü eşmeden
Kararmış bahtının falı... Geçelim.

Elveda bugünden böyle mahallem,
Razıyım yollarda sürünüp ölem,
Dağlar yol ver, benim bugünkü Kerem,
Sofu'yla bir başka yurda göçelim.

Gezerken hulyamda Mısır'ı Hindi,
Ansızın yüzüme bir buğu indi,
Bugün de demlenmiş, vakit ikindi,
Şu tasta uyuşan çaydan içelim.

RÜZGÂRGÜLÜ

Her yandan duyarım bir gül kokusu,
Meltemle dağıtır uzak bahçeler.
Günbatısı, poyraz ve gündoğusu,
Cenup rüzgârları ruhumu çeler.

Bilmem ki nerede bu gizli bahar?
Nereden bu ıtrı alıyor rüzgâr?
İklimler dışında bir iklim mi var?
Ne fecir bir şey der, ne şafak söyler.

Gün olur çağırır beni her ufuk,
Sevdalar eline başlar yolculuk,
Elinde bir rüzgârgülü, bir çocuk,
Durmadan yüzüme bakarak üfler.

MUSİKİ

Boynundan koparıp hiddetli elin,
Mermerler üstüne attığı inci,
Sonra birden coşar sesi her telin,
Ruha damla damla akan sevinci.

Öpmeler, sarmalar, baygın nefesler,
Her kalbe çılgınlık veren hevesler,
En fazla gönülde bir mevsim sürer,
Hep bunlar bir rüya gibi geçici.

İçimde daima bir eski bahçe,
Tarhları dağıtmış rüzgârlar gece.
Musiki savrulmuş bir güldür bence,
Her nağme havada bir gül tüveyci.[13]

13 *Tüveyç:* Çiçek tacı.

NE YAPSAM OLMUYOR

Ne yapsam olmuyor huyu,
Sığmıyor içim içime.
Uymuyor eni ve boyu,
Nasıl koymalı biçime?

Bu sonu gelmeyen bir iş,
Yorucu, aldatıcı, zor.
Biri dar, öbürü geniş,
İçim içime sığmıyor.

O GECE

Dalında bir çiçek o baş, o beden,
Ruhuma arının telaşı düştü.
Habbeler yükselir gibi kadehten
Yanağına pembe benekler üştü.

Geceydi, yıldızlı, derin bir gece,
Uyumuş, ansızın uyanmış bahçe,
Bize kollarını açmış her köşe,
Bülbüller durmadan onu öğmüştü.

Ayın ışığıydı yerde maşlahı,
Saçının ruhumda kaldı siyahı,
Böyle bir gecenin yoktur sabahı
O gece bir bütün ömür, bir düştü.

PARYA TOPRAK

Parya toprak, bozkır, arık ve çıplak,
Sürüklüyor rüzgâr zincirlerini;
Yükselen göklere homurdanarak
Ve içerek tuzlu, sıcak terini.

Dağlara abanıp tunç omuzları,
Bütün vücudunu kaplayınca zor,
Öyle sarsıyor ki bu dört duvarı,
Mevsimler, iklimler hicret ediyor.

AĞAÇLA KONUŞMA

Yine geldim senin gölgene ağaç,
Bu yalnızlığımla, ıssızlığımla.
Yalnızlık şifası yalan bir ilaç,
Avundum boş yere yalnızlığımla.

Bütün sevdiklerim, uzak ve yakın,
Dumanına benzer bir sigaranın.
Ne farkı var sanki yalnızlığımın
Elimden düşmeyen ağızlığımla?

Yalnızlık şifası yalan bir ilaç,
Sevgiden, kaygıdan, gürültüden kaç,
Beyhude! Ne yapsam olmuyor, ağaç,
Bu yalnızlığımla, ıssızlığımla.

KAYBOLAN SES

Kerem'i anarken

Ne zaman düşünsem sizi titrerim,
Yaslı dağlar, yüzü gülmeyen dağlar.
Bu dağlar içinde bir yer var, derim,
Orada kaybolan bir ses var, ağlar.

Neden hiç çıkmıyor içimden bu ses?
Tipi, kar, fırtına... donar her nefes,
Yine bu ses ağlar, işitmez herkes,
Beni kıvrandırır, inletir, yakar.

Hey bu dağlar, yalçın, karanlık, derin!
Ne bir geçit verir, ne sıcak bir in.
Gün battığı zaman sarp tepelerin
Üstünden bir kartal geçer, o kadar...

SİZ AĞAÇLAR[14]

Ilgaz'dan sesleniş

Siz ağaçlar elbet beni bildiniz,
Ben sizden ayrılmış yürür bir dalım.
Ey çamlar, köknarlar, ey yeşil deniz,
Ben kendi kendini sürür bir dalım.

Kırığım, içimden çıkmaz bu acı,
Gün oldu başıma hasretin tacı.
Düşündüğüm zaman asıl ağacı,
İçimi yalnızlık bürür bir dalım.

Ne sert kış, ne sıcak ve gölgeli yaz,
Ne ılık meltemler, ne keskin ayaz,
Mevsimler derdime bir şifa olmaz,
Ben kökünden kopmuş çürür bir dalım.

14 1941'de Ilgaz Dağlarından adıyla basılmıştır ama, daha sonra şair bu adı vermiştir.

YILDA BİR

Yılda bir güllerin serpildiği ay,
Bilecik üstünden gelir bir seda,
Osman Bey görünür, elinde bir yay,
Mal Hatun süzülür göğe hulyada.

Osman Bey tepeden tırnağa çelik,
Sesi gür, gözü pek, omuzları dik,
Der: "Dağlar aşarak buraya geldik,
Gönlümüz erelim diler murada."

Mal Hatun saçları uzun, bel ince,
Kolları bir hilal olur o gece,
Her yıl gül kokusu haber verince,
Ruhları birleşir bir an semada.

NİLÜFER

Ovaya ilkbahar çiçek serperken,
Her yıl tazelenen, taşan bir keder,
Üzgün Nilüfer'in[15] derinlerinden
Bir titrek, hüzünlü sesle inilder.

Ne için bu güzel mevsimde Keşiş[16]
Dalgındır ve sular neden ürpermiş?
O zaman ırmaktan gelen inleyiş,
"Koynumda sarışın bir yâr gizli" der.

Mazinin yâdıyla artıp hüzünü,
Ne zaman kaplarsa suyun yüzünü,
Nilüfer, bir insan üzüntüsünü
Bir çiçek halinde suya mezceder.[17]

15 *Nilüfer:* Nilüfer çayı.
16 *Keşiş:* Uludağ'ın eski adı.
17 *Mezcetmek:* Katmak, karıştırmak.

KAPLICA'DA İHTİYAR ASLAN

Burkulmuş, hummadan erimiş bir dil,
Yıllardır dökülen sular ağzından.
Geceler onunçün havuzda kandil,
Yaratır bin türlü oyun, nazından.

Yıpranmış, dökülmüş artık yelesi,
Duvardan başını uzatmış, sinsi,
Seyreder ihtiyar aslan herkesi,
Gözleri ufalmış gibi hazından.

Her el bu aslanın okşar başını,
Ilınmış bir yosun yalar taşını,
Geçmiş dilberlerin söyler yaşını,
Yıllardır dökülen sular ağzından...

VADİ

Bir çıplak yamacın altında dere,
Yollardan gelinir şarıltısına,
Ne söylüyor bilmem bu söğütlere?
Dalmışlar suların akıntısına.

Ufukta dalları kızıl bir orman,
Bürüyor yolların üstünü duman,
Benziyor değneğe yaslanan çoban,
Bir eski heykelin karaltısına.

Bir kanlı cenk yeri olan bu vadi,
Bulanır ıssızlık içinde şimdi.
Dalmıştır yıllardan beri, ebedî
Akseden bir mızrak şakırtısına.

HALAY ÇEKEN KIZLAR

Çekin halay, çalsın durmadan sazlar,
Çekin ağır ağır halay düzülsün.
Süzülsün oyunlar, süzülsün nazlar,
İnce beller, mahmur gözler süzülsün.

Tutun kızlar tutun, birleşsin eller,
Çalın sazlar çalın, kırılsın teller,
Dönün kızlar dönün, kıvrılsın beller,
Siyah, uzun saçlar tel tel çözülsün.

Kayan yıldız gibi geceki izden,
Bakışlar saçılsın kirpiğinizden,
Etekler içinde naz eden dizden,
Üzülsün bu deli gönlüm üzülsün.

ÖĞÜT

Yorgun bir hayatın kederlerinden
Ruhunuz bunalır, dolarsa yarın,
Gür sesle meleyen sürüyü güden
Çobanın gezdiği yerlere varın;

Gök yeşil, kır geniş, ufuklar derin,
Ağaçlar hulyalı, pınarlar serin,
Orada yürüyün, gezin, dinlenin,
Altında hulyaya dalın çınarın.

O zaman yeniden dirilir nabız,
Gönülde ansızın canlanır bir hız,
Dinleyin, sesini duyacaksınız
Civardan çağlayan hatıraların.

İYİ AD

Ser gözlerinin önüne ömrünü,
Bak! Neler görürsen bana söyle. Dur!
Biliyorum orda ne gördüğünü,
Hiçbir şey söylemesen iyi olur.

Biliyorum orda ne gördüğünü:
Orda görüyorsun doğduğun günü,
Sonra sırtından attığın yükünü;
Bir "Oh" demeden gittiğin doğrudur.

Gerçi gitmedin henüz, gideceksin,
Omuz biraz daha bu yükü çeksin,
Öldün veyahut yarın öleceksin,
Ardında bir iyi ad kalsın, n'olur?

İYİ DOST

Çocukken tanıdım onun yüzünü,
Tükenmez bir ömrü bürünen insan.
Görürüm karşımda onu her zaman,
Ne sevinci vardır, ne de hüzünü.

Ne bahar titretir onu, ne mermer
Bir kalbi ısıtır olgun haziran
Ve üzücü mevsim yağmurlarından
Ruhunda yer etmez ne gam, ne keder.

Ne sabah, ne öğle, ne akşamüstü,
Ne günün geceye devrolduğu an,
Ne de yalnızlığın, ta ruha dolan
Geceler ürpertir bu donuk büstü.

Ne yapsam, ne desem ona, boşuna!
Bir cevap alamam sesime ondan.
Ne zaman içimi kaplarsa yaman
Kaygılar, o bana bakar, ben ona.

Yıllar birbirini böyle kovalar,
Her şey geçer, her şey döner durmadan,
Yalnız değişmeyen odur, dost olan,
Belki bir gün bana yine o ağlar.

ROMANS

Dışarda yağmur, tipi...
İçimde bir helecan.
Uzak, uzak bir yoldan
Dönen biri var gibi.

Dışarda fırtına, kar...
Sığmaz içime içim.
Sanki bir beklediğim,
Uzaktan bir gelen var.

Dışarda rüzgâr, bora...
Hani beklenen yolcu?
Kopar yolların ucu,
Savrulur uzaklara,

Dışarda gün, güneş, yaz...
İçim hevesle dolar.
İçim ıssız bir diyar,
Hiçbir yolcu uğramaz.

KAHKAHALAR – ŞEYTAN

O işte, onun gölgesi
Odur bu yolumu kesen.
Gülmeler... Bu onun sesi,
Onun nefesi bu esen.

Onu ben çocukluğumdan,
İlk rüyalardan tanıdım.
Yalnız yürüdüğüm zaman
Odur arkamdaki adım.

Onun korkusu, içimde
Ürkek bir dünya yaratan.
Her an başka bir biçimde
Belirir karşımda şeytan.

Gün olur onun boynuzu,
Gerilir sinirlerimde,
Çevik ellerinin buzu,
Gezer ürperen derimde.

Gün olur kalabalıkta
Yavaşça kolumu dürter.
Dönüp arkama baktıkta
Boşanır birden gülmeler.

Kaçmak istersem uzağa,
Arkamdan uzanır kollar.
Koşarım soluk soluğa,
Onun bir adımı kadar.

İçimde sıska bir çocuk,
Büzülür, çırpınır, ağlar.
Ömrümün içinden boğuk
Boğuk gelir kahkahalar...

AYNA

Bir körün elinde tuttuğu ayna,
Yansıtır içinde ona yüzünü,
Ve parmaklarıyla dokunur ona,
Orada sessizce arar gözünü.

Gözlerim, Allahım, gözlerim nerde?
Hangi ırmaklarda, hangi şellerde?
Yüzümü nereye çevirsem perde,
Nerede arasam bilmem, izini?

Bilirim aynanın içinde yüzüm,
Gündüzüm gecedir, gecem gündüzüm,
Ona benden önce erişir gözüm,
Bana ince ince kalan hüzünü.

BAŞBAŞA

İşte bir vazoda açmış iki gül,
İşte bir saksıda eşsiz kuşkonmaz.
Gülleri gördükçe gönlüm bir bülbül,
Saksıya baktıkça içimde bir haz.

Dışarda fırtına, uğultu, tipi;
Odada sessizlik tutulur gibi;
İşte o da geldi, evin sahibi,
Oturduk, eskiden konuştuk biraz.

Dışarda fırtına, tipi... Yerler kar;
İçerde başbaşa iki bahtiyar.
Onları ısıtan eski bir bahar,
Dışarda yepyeni bir kış, bir ayaz.

KULELER VE KUŞLAR

Kuleler... Saat kulesi,
Çınlarken hüzünle zaman,
Kırlangıçlar çevik, sinsi,
Gelip, geçerler durmadan,
Çınlarken hüzünle zaman.

Kuleler... Çan kuleleri,
Sarsarken havayı tunçlar,
Uçar kargalar serseri,
Tüner damlarda baykuşlar,
Sarsarken havayı tunçlar.

Kuleler... Mermer kuleler,
Issız sarayların süsü,
Saçaklarda siner yer yer,
Güvercinlerin sürüsü,
Issız sarayların süsü.

Kuleler... Eski kuleler,
Göğe yükselir kartallar,
Baş dönmesiyle sendeler,
İhtiyar ve sarp mazgallar,
Göğe yükselir kartallar.

Kuleler... Ninova, Babil,
Çökmüş temelinden onlar,
Ve taşlarını Ebabil,
Çöllere götürüyorlar,
Çökmüş temelinden onlar.

Kuleler... Sükût kulesi,
Başucunda akbabalar...
İçimde gururun sesi,
Onu boğuncaya kadar,
Gelin, gelin akbabalar...

TÜKENMEZ GÜNDÜZ

Bir gün ta içimden kopsa bir ateş,
Benliğim bir yanar seli andırsa!
Alevimden bir an kamaşsa güneş,
Bütün kâinatı nura bandırsa!

Yıldızlar şaşırıp seyranlarını,
Âlemler değişse devranlarını;
Yeniden yapmağa kalkıp yarını,
Tanrı parmağını ona bandırsa!

Renk, ışık, parıltı... Tükenmiş gündüz...
Saadet içinde parlarken her yüz,
Unutulmuş, uzak, donuk her yıldız
Bu nurdan yepyeni gökler yandırsa!

RÜZGÂR

Bu rüzgâr, bu deli rüzgâr bir ordu...
Sanırım bu korkunç, kara orduyu
Bütün dünyadaki ruhlar doldurdu,
Bu korkunç geceyi ve bu orduyu.

Bu rüzgâr, bu deli rüzgâr bir akın...
Bayraklar, havada yer yer bayraklar
Ve ruhlar zafere giden bu harbin
Sonunda cennete kavuşacaklar.

Bu rüzgâr, bu uzun sefer ne hoştur,
Ne hoştur bu koşuş, bu yırtıcı hız!
Kimi hız çılgını, kimi sarhoştur,
Haykıran bağrışan binlerce ağız.

Bu rüzgâr, bu deli rüzgâr bir çığlık...
Besbelli onlardır bizi çağıran.
İşte gökler geniş, ufuklar açık,
Onlardır, onlardır bizi çağıran.

Ne mutlu bir rüzgâr gibi varlığı
Durmadan bir emel peşinde koşmak!
Sıkıyor günlerin beni darlığı,
Nerdedir ruhların gittiği uçmak?

Bu rüzgâr, bu deli rüzgâr bir akın...
Alnımdan aşıyor köpürmüş atlar.
Rüzgârlar, ya beni burda bırakın,
Ya beni göklere alsın kanatlar!

DENİZ

Şimdi her uyanık limandan uzak,
Derinlerde engin bizi sarıyor.
Güverteden korsan gibi aşarak
Ne arıyor sular, kimi arıyor?

Yolcular yolcular deniz çağrıyor,
Çağrıyor kükreyen suların sesi.
Kükreyen, çıldıran sular bağrıyor,
Bağrıyor toplamak için herkesi.

O yandan bir vapur, bu yandan yelken,
Kimi dün kalkmıştır, kimi bu sabah.
Kimbilir nereye doğru giderken
Onları burada topluyor Allah.

Ey şimdi hepsinin ardımda kalan
Yüzleri dağılmış, solgun birer iz.
Hemşirem teselli, kardeşim yalan,
Gidiyorum artık çağrıyor deniz,

Çağrıyor ve sular bizi arıyor,
Arıyor kükreyen, çıldıran sular.
Geriye dönmek güç, ilerlemek zor,
Ne uzak bir ışık, ne bir liman var.

Yolcular, yol uzun ve her birimiz
Ya küçük bir ilah, ya bir kahraman.
Dalgalar, siz fakat yol gösteriniz,
Nerdedir ruhumuz için son vatan?

ORDA BİR KÖY VAR UZAKTA

(1936-1947)

ORDA BİR KÖY VAR UZAKTA

Orda bir köy var uzakta,
O köy bizim köyümüzdür.
Gezmesek de, tozmasak da
O köy bizim köyümüzdür.

Orda bir ev var uzakta,
O ev bizim evimizdir.
Yatmasak da, kalkmasak da
O ev bizim evimizdir.

Orda bir ses var uzakta,
O ses bizim sesimizdir.
Duymasak da, tınmasak da
O ses bizim sesimizdir.

Orda bir dağ var uzakta,
O dağ bizim dağımızdır.
İnmesek de, çıkmasak da
O dağ bizim dağımızdır.

Orda bir yol var uzakta,
O yol bizim yolumuzdur.
Dönmesek de, varmasak da
O yol bizim yolumuzdur.

TOPRAK CENNETİ

Nerdedir, nerdedir toprak cenneti?
Belki şu doruktan, şu dağdan öte.
Belki uzaklarda bir yağmur çiti
Ardında, belki de daha ilerde.

Besbelli bir ova, ya dağ, ya belen,[18]
Bir ırmak kıyısı, belki bir pınar.
Varabilsem orya bir sabah erken,
Bir ömür yürüsem oraya kadar.

Başımda yıldızlar, aylar, güneşler,
Yolumda hep ağaç, bağ, tarla, bostan.
İçimde bir duygu, gurbete benzer,
Dilimde bir türkü; uzun bir destan.

Yolumu bir ince toz göğü örtsün,
Köye akşamleyin inerken davar.
Sabahleyin güneş bir damda tütsün,
Bir yolağzı desin: Yürü, daha var!

Nerdedir, nerdedir toprak cenneti:
Hür insanların yaşadığı diyar?
Bir ömür yürüsem bitmez hasreti,
Beni yalnız onlar anlar: Tarlalar...

1943 Ülkü

18 Bu dizenin ilk biçimi şöyle:
"Kimbilir bir ova, belki bir belen."

NOLA?

Yine gönlüm karmakarış
Tutmaz oldu elim bir iş
Köydeki sabana eriş
Nola hey elim nola?

Gönlümüz uymuş havaya
Sen de kanat ol yuvaya
Göçelim köye, yaylaya
Nola hey gülüm nola?

Karşı dağlardan aş, yitir
Bizi yurdumuza yetir
Dönme geriye al götür
Nola hey yolum nola?

Gariplik boynumu üzer
Ayrılık bağrımı ezer
Köyün altında bir mezar
Nola hey ölüm nola?

Tecer'im sözlerin hoştur
Dilin dertli, gözün yaştır
Söyle, söyle halkı coştur
Nola hey dilim nola?

BİR TOPRAK İŞÇİSİNE

Sen omzunda yorgan, elinde torban,
Sen mevsim işçisi, büyük gezginci,
Doğduğundan beri sen, anan, baban,
Orakçı, çapacı, ırgat, ekinci,

Sen, anan ve baban... Siz topraksızlar,
Sizi ben tanırım uzun yollardan.
Siz ey yığın yığın büyük yalnızlar,
Sizi de yaratmış bizi yaradan.

Ekip biçtiğiniz toprak sizindir,
Sizindir zorluğu, derdi, mihneti.
Sizin çektiğiniz derde dar gelir,
Tanrının ambarı olsa cenneti.

Ve cennet, dünyanın kurulduğundan
Beridir Tanrı'nın düşüncesidir.
Sen sabrını yere çaldığın zaman
Bu güzel hulyadan Tanrı ürperir.

Siz ey yığın yığın büyük yalnızlar,
Sizi de yaratmış bizi yaradan.
Ey mevsim işçisi, ey topraksızlar,
Sizin toprağınız size bu vatan.

1945 Ülkü

UÇSUZ BUCAKSIZ BİR TOPRAKTA

I

Uçsuz bucaksız bir toprakta,
Otlar sarı, yapraklar sarı,
Eylül ayının ortaları,
Yalnız üç beş söğüt ayakta.

Uçsuz bucaksız bir arazi,
Görünürde ne köy, ne ağıl,
Günler ıssız, yollar adamcıl,
Saatlar, dakikalar sinsi.

Uçsuz bucaksız bir ekenek
Sürülmekte yer yer tarlalar;
Hasandağ eteğine kadar
Çizilmiş her dönüm, her evlek.

Uçsuz bucaksız uzayan kır,
Kimi yer nadas, kimi anız;
Alabildiğine koşmaktayız.
Gün kavuşmak üzre, ay balkır.

Birazdan toprağın gecesi,
Uzak yıldızlarla elele,
Büyülü ve eski bir dille
Okur aşk ve yağmur nağmesi.

Biz de uzaklaşınca ordan,
Kalsa yıldızlar kalır ancak;
Yarasalar ürküp uçacak
Tarlada hurda taraktordan[19]

Uçsuz bucaksız bir hulyada,
Kuruldu içimde bir pazar,
Aksaray' dan Konya'ya kadar
Bir kamyon içinde, rüyada...

19 Taraktor: Traktör.

II

Taraktor, taraktor, taraktor,
Daha her türlü çift aleti,
Bu işte toprağın hasreti,
Becerikli el, kol ve motor.

Ortanın olmalı bu masraf,
Kombinalarla yurt dolmalı,
Bataklıklar kurutulmalı,
Sandık açmalı taraf taraf.

Toprak, ne satış ne ipotek,
Çiftçinin elinden çıkamaz,
Toprağı dağıtmak bize farz,
Çiftçiye farz onu işlemek.

Toprak demire kavuşmalı,
Köylüler enstitülerine,
Gömülmeli demir derine,
Köylüler okuyup coşmalı.

Elbette bu aydınlar yarın,
Gönlünde derin yurt sevgisi,
Kulaklarında motor sesi,
Kalbini dinler bu toprağın.

Uçsuz bucaksız bir toprakta
Çalışkan kolları yarının,
Çelikten biryüz, tunç bir alın,
Gözüm gözlerine dolmakta.

1942 Ülkü

BUĞDAY İLAHİSİ

Varlığımın neşesinde,
Biri ölçer, biri atar;
Yüreğimin köşesinde
Yığın yığın buğday yatar.

Bana bir hal olsa gerek,
Buğdaylarım öbek öbek;
Kalbur kalbur, elek elek,
Biri eler, biri katar.

Daha dün bir yeşil ottu,
Boya kalktı, başak tuttu;
Kim biçti, kim harman etti?
Kimler alıcı, kim satar?

Kimi ölçekle kaldırır,
Kimi avuçla saldırır;
Parmaklarını daldırır,
Bana değer, bana batar.

Ne büyüdür, ne sihirdir,
Birim, birsin, biriz, birdir,
Yüreğimde bu bir sırdır,
Yığın yığın buğday yatar.

NADAS TÜRKÜSÜ

Bahar, yağmurların ardısıra,
Hayat getirmiş eski bozkıra.
Ot, filiz, fidan, yaprak yürümüş,
Mayıs uykulara süzülen düş.

Dinle ey kalbim dinle, uzakta,
Yirmi beş taraktor bir tarlada,
Yirmi beş taraktor şen, çevik, tor,
Nadas türkülerini söylüyor.

İki yüz bin dönüm bir ekenek,
İki yüz bin dönüm işlenecek.
Sürmek, ikilemek, üçlemek var,
Daha başarılacak emek var.

Selam ey taraktoru sürenler,
Selam ey toprağı şenletenler,
Selam! İşte geldim içinize,
Yedek, yardımcı olayım size.

İşte size sağlam bir bilek,
Size getirdiğim temiz yürek.
Çam sakızı çoban armağanı...
Benim harmanımı yurdun harmanı!

1944 Ülkü

MAYIS 1947

Daha şimdiden bu sene
Ekinler fena diyorlar.
Ne kaldı Mayıs bitmene?
Nerede kaldı yağmurlar?

Yağışsız geçen Mart, Nisan,
Üzdü, üzdü hepimizi.
Don vurdu bağı, ardından
Yandı ağaçların hepsi.

Başaksız, cılız saplarla
Karşı karşıya kalınca,
Düğüm düğüm hesaplarla
Yarın belli ne olacağı

Yemişsiz gün, ekinsiz yaz...
Hele kış geldiği zaman
Üşütür bir yandan ayaz,
Kavurur kıtlık bir yandan..

Nerede kaldı yağmurlar?
Mayıs, bitmene ne kaldı?
Bulutlar, yük yük baharlar,
Bulutlar nerede kaldı?

Sanat ve Edebiyat Gazetesi,
17 Mayıs 1947

KARADENİZ TÜRKÜSÜ

Ali Reis'in takası,
Hey... Binesi de akası.
Yoktur denizin şakası,
Benim gönlüm de öyledir.

Yaşa Ali Reis yaşa,
Yelkeni açalım başa,
İnelim Rize'den aşağ,
Benim yolum da öyledir.

Rüzgâr yelkenlere çarpar,
Sular birbirini kapar,
Denizlerden bir ses kopar,
Benim dilim de böyledir.

Dalga davranır, davranır,
Sular devrinir, devrinir,
Yelken kıvranır, kıvranır,
Benim halim de öyledir.

Artık ne kıyı, ne fener.
Denizler ağını gerer,
Gönlümü okur enginler,
Benim gülüm de öyledir.

Yaşa Ali Reis yaşa,
Yelkeni açalım başa,
İnelim Rize'den aşağ,
Benim yolum da öyledir.

KÖYDE BİR GARİP İHTİYAR

Çömelip yolu üstüne
Ağladı ağladı gitti
Vurulan oğlu üstüne
İçini dağladı gitti

Yummuş gözlerini kada[20]
Kaytan bıyıkları kanda
Hane hane oda oda
Başını sağladı gitti

Köyde bir garip ihtiyar
Ne konuşur ne de duyar
Ne oğul ne uşak ne yâr
Öcünü zağladı[21] gitti

Tüfeği almış destine[22]
Yürür gecenin üstüne
Vuranı vurmak kastına
Çarığı bağladı gitti

20 *X Kada:* Arapça Kâd'dan.
Kâd: (Ar. İs.) Mahzun olma, hüzünlenme
Anadolu'da dert, elem, hüzün, acı.
21 *Zağlamak:* Bilemek.
22 *Dest:* El.

HENO'NUN GÖZLERİ YOLDA

Heno'nun evinin yolu
Çıkar kayaya kayaya.
Bebeleri (kızı, oğlu)
Gezer ağlaya ağlaya

Ne ocakta kaynayan aş,
Ne damı var, ne üst, ne baş.
Ne ana baba, ne kardaş
Kimse yok el uzatmaya

Heno'nun gözleri yolda,
Ne parada ne de pulda.
El evinde, sağda solda,
Gezer söyler türkü maya

Heno'nun eri askerde,
Uzakta, kimbilir nerde?
Düşünde görür bir yerde,
O yeri bilen var mı ya?

YÖRÜK HASRETİ

Güneyde bir avuç toprağım,
Bir evim, kışlağım olaydı,
Baharda göçseydi otağım,
Toros'ta yaylağım olaydı.

Onulmaz içimde bu yara,
Şehirler dumandan kara,
Çıkaydım dağlara dağlara,
Bulutlar çardağım olaydı.

Pınar obamızın nennisi,
Çimen yatakların en iyisi,
Elimde her gün yenisi,
Güneşler bayrağım olaydı.

N'olurdu göçseydi otağım,
Çukur'da olsaydı kışlağım,
N'olurdu Toros'ta yaylağım,
Güneyde toprağım olaydı.

DÜĞÜN AĞIDI

– Uyan Eminem uyan,
şakısın sesin.
– Gözlerim kararıyor,
Anne, nerdesin?

– Kalk kalk seni yavuklun
Böyle görmesin.
– Söyleyin başkasına
Gönül vermesin.

– Telin duvağın hazır,
Giyinmelisin.
– Tabutun üzerini
Kızlar süslesin.

– Kalk, kalk çalsın davullar,
Atlar kişnesin.
– Mermerden taş isterim,
Ona söylersin.

Öğle oldu, salalar
Verilegelsin.
Mezarlıkta yol üstü
Hazırlandı sin.

Kızlar ağıt okudu,
Hafızlar yasin.
Ecel gelmiş, Emine
Emine netsin?

ÖRDEK AĞIDI

Göllere üşen ördekler
Sazlara düşen ördekler
Yeşiller hepsi yeşiller
Avcı yollarını bekler

Yükseklerde eğleşirler
Kuğul kuğul söyleşirler
Yeşiller hepsi yeşiller
Avcı yollarını bekler

Geceden düşer arzuya
Seherde inerler suya
Tüfekler girer pusuya
Avcı yollarını bekler

Suları dondurur ayaz
İnim inim avaz avaz
İnler sazlar, ördek kaçmaz
Avcı yollarını bekler

Gökten çekilirken Zühre[23]
Ördekleri çeker mühre[24]
Ya çiftliğe yahut şehre
Ahçı yollarını bekler

23 *Zühre:* Çobanyıldızı, Venüs.
24 *Mühre:* Buradaki anlamı, kimi av hayvanlarını çekmek için kullanılan çığırtkan kuş.

BAĞLAMACIYA

Çal bağlamacı çal, eski türküler,
Dirilt nağmelerini ataların!
Dertli, Emrah, Ruhsat dile gelsinler,
Duyur sesini eski ustaların!

Gevherî, Seyranî, Sümmanî'yi an,
Ömer gibi ağla, Kerem gibi yan,
Şakısın dilinde Karacaoğlan
Bağlaman şenliğidir odaların.

Çal, söyle bir türkü uzun havadan,
Bir varsağı çağır, sonra bir destan,
Arkadan yine bir Karacaoğlan,[25]
Günahsa boynuma hep kadaların.

"Yiğitler silkinip ata binende..."
Köroğlu'nun ruhu canlanır bende.
Bu türküyü söyler baban, deden de,
Sen de destancısı ol bu dağların.

Hani Dadaloğlu, Kuloğlu, Muslu?
Küsmüş parmakları, sazları yaslı.
Çal ozanların, âşıkların nesli,
Duyur sesini eski ustaların!

25 Bu dizenin ilk biçimi şöyledir:
"Ne olur bir daha bir Karacaoğlan"

HALAY

Davranın, halaya durun koçaklar,
İşte baş, işte davul, işte meydan!
Güzel halay çeken, güzel kucaklar,
Güzeli sevmeyen çıksın aradan!

Çal davul çal, güm güm oynasın yürek,
Üfle zurna üfle, uzun uzun çek,
Yiğit olan, efe olanlar gerçek,
Ayak ayak gider çıkmaz sıradan.

Dönün dalga dalga, yol yol dönünüz,
Dönün takım takım, kol kol dönünüz,
Geniş geniş dönün, bol bol dönünüz,
Dönün, bağışlasın sizi yaradan!

Ulu çamlar gibi işte beşiniz,
Sıra dağlar mıdır yoksa eşiniz?
El ele tutuşun, hep birleşiniz,
Sizinle övünür elbet bu vatan!

Tecer der çalınır gönlümde davul,
Ana kız el ele, babayla oğul,
Yiğitler çıkıyor meydana, savul,
Savul gam, kasavet bugün buradan!

GÜREŞ

Ha bire yiğitler, koşun, kavrayın,
Koç gibi dolanın, dönün meydanda!
Ağırdan yanaşın, birden uğrayın,
Bir orda kapışın, bir de bu yanda.

Enseden, kürekten tutun, girişin,
Durmayın hakkını verin güreşin,
Atılın aslanlar gibi kükreşin,
Davullar çalınsın ulu divanda.

Sizi seyretmeye göğüs gelir dar,
Dağlar bile görse sizi kımıldar,
Yiğit beş ödülü alana kadar
Sabra karar olmaz seyreden canda.

Alta geldim diye erinme yiğit,
Üste geldim diye sevinme yiğit,
Bu dünyada bir ün salıp sen de git,
Şad olun yiğitler iki cihanda

Tecer der ayağa ayak katarım,
Şakırım, coşarım, nara atarım,
Öğerim yiğidi, alkış tutarım,
Billah iki elim olsa da kanda!

YAĞMUR DUASI

Kat kat oldu gökyüzünde yokuşlar
Bahar oldu ötmez bağlarda kuşlar
Hani harmandaki nazlı uçuşlar
        Bebelerim niçin gülmez yüzünüz?
        Yağmurlarım neden küsülüsünüz?

Kuraktan sarardı tarlalarımız
Gezmez oldu bahçelerde arımız
Yarımız göç etti kaldık yarımız
        Gelinlerim niçin gülmez yüzünüz?
        Irmaklarım neden küsülüsünüz?

Yazının üstünde incecik bulut
Bulut değil geçip giden bir umut
Melekler elinde giden bir tabut
        Analarım niçin gülmez yüzünüz
        Derelerim neden küsülüsünüz?

Salverin tavladan şahbaz atları
Koyverin sürüyü, salın itleri
Neyleyim şenliği bitmiş yurtları?
    Yiğitlerim niçin gülmez yüzünüz?
    Pınarlarım neden küsülüsünüz?

Aşağıdan gelir allı karalı
Sorun bu gelenler acep nereli
Kimi boynun eğmiş kimi yaralı
    Obalarım niçin gülmez yüzünüz?
    Çeşmelerim neden küsülüsünüz?

Gelin ihtiyarlar gelin duaya
Kuzuların yası ağsın havaya
Otlar dile gelmiş çağrır Tanrı'ya
    Aman Yaradanım sen yağmur gönder
    Yaman hallerimiz iyiye dönder!

ES KABAYELİM ES

Erkek
Yine bozbulanık dağların başı
Ne diyeyim sana şubatın kışı
Toplanın varalım Lodos'a karşı

Kadın
Kimse bilmez nedir kışın oyunu
Lodos Baba niçin şaştın huyunu
Arılar içesi martın suyunu

Çocuklar
Es Kabayelim es
Gözyaşlarımı kes
Seni çağrır her ses
Seni bekler herkes
Es Kabayelim es

Erkek
Davarlar ağılda kapalı kaldı
Danaların hali bize dert oldu
Kız, gelin kalmadı hep söğüt yoldu

Kadın
Tükendi ambarlar ne ot ne saman
İnekler kırıldı bulunmaz ayran
Aman imdat eyle bize Yaradan

Çocuklar
Getir bize sağlık
Getir bize varlık
Yeter bunca darlık
Yeter hep bunaldık
Es Kabayelim es

Erkek
Nineler elleri böğründe gezer
Bir kalbur samana gönlünü üzer
Yiğitlerin hali yürekler ezer

Kadın
Bağır Sarı Danam Tanrı'ya bağır
Çağır Kabayel'e davarımı çağır
Aman kutlu rüzgâr sen olma sağır

Çocuklar
Çözülsün dağda kar
Yayılsın mal, davar
Irılsın kaygılar
Umutlar sende var
Es Kabayelim es

DELİ KIZ'IN TÜRKÜSÜ[26]

Çıkarım nişanlım geliyor diye,
Henüz ötüşürken köyde horozlar,
Girerim yastığım bekliyor diye,
Geç vakit merâdan dönerken yozlar.

İçimde tutuşmuş bir demet saman,
Bulutlar göğsümden yükselen duman;
Sanırım, yollara baktığım zaman,
Atlılar geliyor, giyinmiş bozlar.

Bir gölge seçerim, olur bir kanat;
Rüzgârlar derinde kişneyen bir at;
Yolcular geliyor, geldiler, heyhat,
Rüzgârın ardından kopuyor tozlar...

26 1939'da *Oluş* dergisinde Tecer'in şu açıklamasıyla basılmıştır: "Deli kız, eğer sağsa, şimdi otuz beş yaşlarındadır. Seferberlikte bir gün nişanlısını, o da henüz toy bir delikanlı iken alıp götürdüler. Bir daha köyüne dönmedi. Kızcağız yıllarca onun yolunu bekledi, hâlâ da beklemektedir. Kara sevda, onu öyle tutmuş ki artık gözüne hiçbir şey görünmüyor. Baş açık, saçlar darmadağın, omuzlar, dizler yırtık, köyün bir başından bir başına gezdiği, hele yüksek noktaları, kayabaşını, harman yerini çok sevdiği görülür. Bazen elini kaşlarına tutar ve gözlerine siper ederek uzakları kollar.
Köyde herkes ona "Delikız" diye seslenir, fakat o bundan incinmez. Başıboş güler ve gezer. Onun bir türküsü vardır ki sözleri de, nağmeleri de kendisine aittir. Hiçbir zaman tamamını birden işitmek kabil değildir. Çünkü bir tek bendini okur okumaz gözleri dolar ve içini çeke çeke kendini tenhalara, kuytulara saklar.
Ömrümde iki kere Delikız'ın köyüne uğradım. Gerek kendi duyduğum, gerek köylülerden topladıklarım sözlerle bu türküyü bütünlemek istedim. Ancak mahdut bir parçasını çıkarabildim. Fakat bu kırık dökük eksik sözleri olduğu gibi vermek de mümkün değildi, çünkü tuhaf bir diyalekti andırıyordu. Köylülerin yardımı ile sözlerin manalarını tespit etmek suretiyle bu türküyü aşağıdaki şekilde edebî dile çevirdim."

YOL[27]

Bir ses
Uzaklardan taş taşınır,
Kırılıp yola döşenir.
Ne yaman bir yol olur bu,
Övmeye diller üşenir.

Koro
Önümüzde durur taşlar,
Çekiç işlemeye başlar.
Köyümüzün yolu budur,
Haydi, haydi arkadaşlar.

Bir ses
Ovacıktan çıktım yaya,
Cümle ahbablar hani ya?
Tatlı tatlı konuşalım,
Muzu[28] girmesin araya.

Koro
Tarlalardan sarı başak,
Salınıyor oğul, uşak.
Ovacığa haber edin,
Çatal Boğaz'da buluşak.

Bir ses
Köyümüzün çoktur yolu,
Yiğitlerin işler kolu.
Ovacıklı Ahmed nerde?
Hani kendi? Hani oğlu?

27 Bkz. "Eski Günler."
28 *Muzu:* Zararlı ilişkiler.

Koro
Ovacığın söğütleri,
Acar olur yiğitleri.
Babalar oğlunu arar,
Kâr eylemez öğütleri.

Ovacıklı Ahmed
Ovacıklı Ahmedim ben,
Kötü bir söz demedim ben.
Hanginizin kızı varsa,
Oğlumu damad edem ben.

Koro
Çavuş, işit sen bu sözü,
Yalan dedik sanman bizi.
Ahmet ağ'ya gelin olmuş
Çimenderoğlunun kızı.[29]

Bu söz üzerine bütün dudaklardan kahkahalar yükselir. Çekiçler gevşemeye başlar.

Yol çavuşu
Haydi, haydi arkadaşlar,
Önünüzde durur taşlar.
Şimdi kızar Ovacıklı,
Hepinize birden başlar.

Koro
Önümüzde durur taşlar,
Çekiç işlemeye başlar.
Köyümüzün yoludur bu,
Haydi, haydi arkadaşlar.

29 X *Çimenderoğlu:* Halk dilinde "uzun kulaklı" demektir

ESKİ GÜNLER[30]

(Solo)
Uzaklardan taş taşınır
Kırılır yola döşenir
Ne yaman bir yol olur bu
Övmeye diller üşenir

(Koro)
Önümüzde durur taşlar
Çekiç işlemeye başlar
Köyümüzün yoludur bu
Haydi haydi arkadaşlar

(Yol Çavuşu)
Ovacığın söğütleri
Açar olur yiğitleri
Oğul evde uyur kalır
Baba görür hizmetleri

30 İlk basılışı "Yol" adıyla ve Tecer'in aşağıdaki açıklamasıyladır: "Civar köylüler, kendi kazalarının hudutları içindeki kasaba yollarının inşaatında çalışmak suretiyle mükellefiyetlerini ödüyor. Bu, gece ve gündüz açık havada, on iki gün süren bir bayındırlık kampıdır. Yol çavuşlarının güdümü altında postalar yol boyunca yayılmışlardır. Aynı kaza toprağındaki köylüler, birbirlerini tanıdıkları için herkes ahbabıdır. Bazen bir postada baba ile oğul birleşirler. Bu on iki gün, mahrutî çadırlar altında, sürekli bir dostluk ve kaynaşma yaratır. Neşe ve şaka eksik olmaz. Herkesin torbasında köyden getirdiği azığı vardır. Çorbayı, bulguru birlikte kaynatırlar.
İş saati. Çekiçler durmadan çalışıyor: Ritmik vuruşlar. Zaman zaman koral sesler ve bir tek sesin repliği.
Aşağıdaki parçayı okurken kulaklarınızda daima çekiç sesleri olmalıdır."

1939, *Oluş*

(Solo)
Çavuş ne istersin benden
Oğlan yeni evli, erken
Benden öğüt olsun size
Kız almayın dağ köyünden

(Koro)
Dağ köyünün sözü sazı
Ovacığın buzdan ağzı
Ne yapalım oğlun kofmuş
Verir miydik sana kızı?

(Yol Çavuşu)
Söz uzadı arkadaşlar
Kızışırsak iş yavaşlar
Atışmanın faydası yok
Önünüzde yığın taşlar

(Koro)
Önümüzde durur taşlar
Çekiç işlemeye başlar
Köyümüzün yoludur bu
Haydin haydin arkadaşlar

SOFRA

Obabaşı
Tanrı'ya bin şükür bugün de doldu

Bir Irgat
Tasa etmen gayri iş yarı oldu,
Üç günecek tamam biçilir ekin.

Obabaşı
Öbür obalardan önce bitirin,
Bir kurban keseyim size uşaklar.

Bir Irgat
Bu yıl denelice[31] bütün başaklar,
Saplar uzun, hele demetler ağar.

Hatun
Tasa etme oğul kadınlar taşır.

Obabaşı
Çok şükür gitmedi boşa emekler.

Hatun
Buyurun sofraya, hazır yemekler.

Obabaşı
Can boğazdan gelir, uşaklar, yen yen!
Ne durun sen ırgat?

31 X *Denelice:* Başaklar dolu. Taneler dolgun.

Irgat

Şükür, doydum ben.

Obabaşı

De buyur sen, konuk!

Konuk

Ziyade olsun!
Ocağın parlasın, konağın dolsun!

Bir Kadın

Yensin, yensin tükenmesin,
Taşsın, taşsın tükenmesin.
Bu obadan nimet hiç eksilmesin!

Irgat

Şen olsun obanız, gülsün yurdunuz!

Obabaşı

Bu yurt, bu topraklar sizin yurdunuz.
Çalışın, uşaklar, biçin, kaldırın,
Ambarlarınızı yazdan doldurun.
Çoluk çocuk gülsün yüzü obanın,
Evlat kıymetini bilsin babanın.
Çağıl çağıl akan pınar hakkına,
Obanın gözcüsü ardıç hakkına,
Ataların kanı, canı hakkına,
Ekmek hakkına, ocak hakkına,
Toprak hakkına, ortak hakkına,
Selam... Selam...

Kadınlar, Erkekler
Ölenlere rahmet,
Duranlara kuvvet,
Topraklara bereket,
Selam... Selam...

Obabaşı
Ay dolundu artık yatmak zamanı.

Kız
Yatağınız hazır.

Irgat
Koy git çıranı.

Kız
Tanrı hepinize rahatlık versin!

Irgatlar
Sağol! Kısmetin açık olsun!

KÖY ODASI

Çiftçi Ahmet
... Emme uzun sürdü karayel.[32]

Aliş
Kulağ'sına kış geçti.[33]

Çiftçi Ahmet
Oğul, Etem, gel,
ver hele tabağ'yı.[34]

Temurtaş
Alı dayı be,
cumaya pazara gidek gel?[35]

Aliş
Töbe,[36]
yazacak bir daha varman pazara.[37]
Alışverişimiz bu yıl zarara.
Ne taşıyacağız zatı, kalmadı da?[38]
Buğdayı, arpayı taşıdık...

Radyo
"Roma:
22, AA. Kont Ciyano'nun
Paris seyahati bu ayın sonun
da başlıyacak ve önce Berlin'e
uğrayıp oradan..."

32 *Emme:* Amma.
33 *Kulağ'sma:* Kulak asma.
34 *Tabağ'yı:* Tabakayı.
35 *Gidek:* Gidelim.
36 *Töbe:* Tövbe.
37 *Yazacak:* Yaza değin, yaza kadar. *Varman:* Varmam, gitmem.
38 *Taşıyacağ'z:* Taşıyacağız. Zatı: Zaten.

Çiftçi Ahmet

Yerin dibine!

Ula Mıst'va, yok mu başka duyacağ?[39]

Mustafa

Uşak, sen ne bilin? Diğnen işte...[40]

Radyo

"Prag:

22. AA. şansöyle Hitler
bu sabah Münih'te yine Südetler
hakkında bir nutuk irad edecek[41]
ve"...

Temurtaş

Muhtar kazaya şahit gidecek
Bizim Abugil'in davası var a,[42]
birlikte giderin o gün kazaya,
Sarıneğ' bu sefer satıp savarın.[43]

Murat Çavuş

Alağ', vergilerden var mı habarın?[44]
Buğday alacağmış köylüden panklar.[45]

Radyo

"Şimal cephesinde yeniden tanklar
himayesinde bir büyük taarruz
başlıyor. Japonlar..."

39 *Mıst'va:* Mustafa. *Duyacağ:* Duyacak.
40 *Bilin:* Bilirsin. *Diğnen:* Dinleyin.
41 *Nutuk irad etmek:* Söylev vermek.
42 *Abugil:* Abdullahgil.
43 *Sarıneğ':* Sarı inek.
44 *Alağ:* Ali Ağa.
45 *Alacağmış:* Alacakmış. *Panklar:* Bankalar.

Çiftçi Ahmet

Vay gidi donğuz![46]

Ne iş ediyon bağ'ele...[47]

Radyo

"Barselon:

22, AA. Bugün şehre on
tayyare alçaktan bombalar atmış
ve birçok zararlar vermiştir. 60
ölü, 100 yaralı vardır..."

Aliş

Vıy anam!

Per'şan olmuşlar hep...[48]

Çiftçi Ahmet

De diğnen bakam.[49]

Radyo
Asi kuvvetlere mensup kıtalar
Durmadan cenuptan ilerliyorlar.
Akın akın hicret eden halk...

Temurtaş

Nire?[50]

Çiftçi Ahmet
Oğul, dünya berbat; şükür bizlere!

46 *Donğuz:* Domuz.
47 *Bağ'ele:* Bak hele.
48 *Per'şan:* Perişan.
49 *Diğnen:* Dinleyin
50 *Nire:* Nereye.

UNUTMAM SİZİ

Güneyden gündoğuya ve kuzeye uzanan
Sarıçiçek yaylası, Uzunyayla, Bozoğlan
Boğa dağları vardır.

Hey, bu uçsuz bucaksız çiçeği boy yaylalar!
Bu dağlar, Toroslar'dan Kızılırmak'a kadar,
dumanlı, sarp dağlardır.

Boydan boya yeşildir bu dağların her yanı,
bütün kış eksik olmaz fırtınası, borası,
başı örtülü kardır.

Bir yanda dar ovalar bir bahara sürükler,
bir yanda fırtınalar taşıyan sivrilikler,
uçurumlar ve yardır.

Yıldızların, göçlerin, mevsimlerin uğrağı,
bu dağlar, unutulmuş Tanrıların toprağı,
kutulmuş[51] bir diyardır.

Her yıl bütün oymaklar bu dağlara göçerler,
uzun kervanlar geçer, geçer, geçer, geçerler,
yolları al bahardır.

51 *Kutulmuş:* Kutsanmış.

Sürüler, sürülerle birlikte göçer evler,
ikişer, üçer oba, ikişer üçer evler,
ömürleri ılgardır.[52]

Kışın Çukurova'da ağıllar sürüleri,
onların, ataların uzak gününden beri,
takvimleri davardır.

Kışın oymaklar için bahardır Çukurova
fakat abrul beşinden sonra ordaki hava,[53]
obalara zarardır.

Ne hoştur karlar kalkıp yeşillenince dağlar,
kimi göçünü çeker, kimi yükünü bağlar,
her oba bahtiyardır.

Çığıl çığıl dolaşır obayı göç sesleri,
zaten obalar için mart dokuzundan beri
kışlaklar artık dardır.

Atlar kişner, mayalar çağrışır, sürü meler,
bütün bu kaynaşmalar, coşmalar, söyleşmeler,
göç için bir karardır.

52 *Ilgar:* Dizgini bırakılmış atın dörtnal koşması.

53 *Abrul beş:* Beş nisan (Rumi takvimde), Halk kültüründe önemli bir gün. Baharda sayılı bir gün, güzel giden havaların birden soğuması, ağaçlara ve yeni doğmuş hayvanlara zarar vermesi. (Bugünkü takvimimizde 18 nisan). Anadolu'nun bazı bölgelerinde "Avril, avrel" biçiminde söylenişleri vardır. Şu deyiş yaygındır: "Kork avrelin beşinden / Öküzü ayırır eşinden).

Bir yanda yanı emlik kuzulu ak koyunlar,[54]
Bir yanda boğa, kısrak, çeşit çeşit oyunlar,
hele taylar acardır.

Develer katarlanır bir yıl öncesi yoldan,
kuşlar ötüşür, sular çağıldar, sağdan soldan
fısıldaşan rüzgârdır.

Ağır, ağır çekilir göçler yükselir dağa,
gündönümüne kadar her koyak, her konalga,[55]
her adım bir ayardır.

Çamların kokusunu taşır rüzgâr tepeden,
güneş göçle birlikte yürür, haber vermeden
yanakları alartır.[56]

Orda eski nağmeler dökülür bir oluktan,
burda geçmiş günleri, mevsimleri anlatan
ihtiyar bir çınardır.

Orada bir koruluk, burada bir top ağaç,
menekşeler, kekikler, kuşlar, dereler, yamaç
bir şeyler hatırlatır.

Yayla türkülerini söyler taze gelinler,
deveci susar, kervan susar, yıldızlar dinler,
türküler ahuzardır.[57]

54 *Emlik kuzulu koyun:* Yeni doğurmuş koyun, kuzusu emen koyun, kuzulu koyun.
55 *Konalga:* Konak yeri.
56 *Alartır:* Kızartır, yakar.
57 *Ahuzar:* İnleyip ağlama.

Çobanın tırmandığı yerler dağlar eteği,
obanın konduğu yer lale, sümbül biteği,
menekşeler tomardır.

Topak topak diziler, sıra sıra ak evler,
yer yer koyunlar meler, at kişner, tütün tüter,
çadır, hep çadır, çadır...

Oba çocuklarının vatanı yaylalardır,
gelen kim olsa olsun, ölmek vermemek vardır,
Türkmenler'de bu ardır.

Nice kavgalar olur bu dağların başında,
kimi düşer ihtiyar, kimisi genç yaşında,
her tümsek bir mezardır.

Yaşamak onlar için bizden ayrı bir fendir,
dağların boz örtüsü, üstlerinde kefendir,
türbedarları Hızır.

Yaylalar, yaylalar, ah obaların cenneti,
orda doğmak ve ölmek... Yazık, bu saadeti
yalnız yıldızlar tanır.

Mayıs, haziran, temmuz... Geçiyor birer birer,
ah o yeşil gündüzler, ılık, aydın geceler,
bir gün uzasa kârdır.

Mevsim gelip geçmede, otlar sararmadadır,
dağbaşı dumanlarla, sisle kararmadadır,
pınarlar artık sağır.

Artık sürüler dalgın, hava bulutlu, yorgun...
yanında kuzusunu araştırır her koyun,
yükler şimdi katardır.

Şimdi bütün obanın gönlünü çeker engin,
yüksek yaylalar artık serindir geceleyin,
rüzgârlar bir şamardır.

Nihayet Kuyruk doğar, gün döner, göçler kalkar,[58]
yine güneye doğru, Çukurova'ya kadar
her konak bir pınardır.

Selam size obalar, yurtlar, yaylalar selam,
Siz ey yiğit insanlar, siz ulu dağlar selam,
unutmam sizi, hayır.

58 *Kuyruk doğmak:* Havaların serinlemesi.
Doğuda 20 Ağustos, güney bölgesinde 21 Eylül.

AĞAÇ

(1959)

(Not: "TÜRK DİLİ" dergisi Eylül 1959 sayısından, ayrı basım.)

AĞAÇ

Tanpınar'a sevgiyle.

Denizler, ormanlar, dağlar ötesi,
İç Anadolu'nun boz bir tepesi,
İsimsiz, belirsiz, uzak bir yamaç.
Yamacın üstünde yalnız bir ağaç,
Bir ardıç... ne bir köy, ne bir ev, ne yol,
Fırtınaları bol, rüzgârları bol.
Ne yakın bir koyak, söğütlü bir öz,
Ne civar bir koru, ne pınar, ne göz,
Uzakta, yüzlerle saat uzakta,
En yakın ormanlar bile bir nokta.

Dünyaya adını veren bütünde,
Yaman bir kaderin yükü gönlünde,
Bunalır, kıvranır ağaç kaygıdan.
Onu ne mevsimler anlar ne zaman,
Kendi gölgesidir yine ona eş,
Ne yağmurlar, ne rüzgârlar, ne güneş.
Tanrılar elini ona uzatmaz,
Yine bahar geçti, yine geldi yaz,
Ve haziran, yine bir gündönümü...
Fecir ağarırken ağaç göründü.

Bol güneşe susuz, yağmurlara aç,
Ufuklara dalgın bakan bu ağaç,
Bu münzevi artık geceden çıktı.
Ona hülyaların yolu açıktı,
Başucunda engin ve yüzbinlerce
Yıldızlarla süslü uzun bir gece
Vardı, şimdi artık onları bir bir
Olgun meyve gibi devşirdi fecir.
Uyandı, her taraf artık uyandı,
Tabiat bir derin sesle çalkandı.

Ey sabah, ey yeni günün eşiği!
Ey ışık! Zamanın, günün beşiği.
Bir burçtan bir burca hızı mevsimin
Ansızın beni de titretti demin,
İçimde uyandı süphenin sesi:
Nerdeyim? Bu çıplak tepe neresi?
Neresi bu yamaç, kayan şu toprak?
Ben kimim, bu ağaç, bu kökten ayak?
Varlığın yoklukla birleştiği yer
Neresi, bir bozkır değilse eğer?

Uzakta bir yağmur çiti ardında
Çakan şimşeklerin parıltısında,
Kükreyen ya bir koç, ya yoz bir boğa.
Ya yılan, ya yengeç, ya kaplumbağa,
Hangi uzak burca kaçıyor gece?
Ve boran örtüyor dağı gittikçe.
Ya yenik bir putun feryadı bunlar,
Ya yenen bir devin sesi bu çıngar,
Bu gülüş, bu çığlık, bu yaz şenliği...
Bu mudur bir yeni günün eşiği?

Çık güneş, tepede keyfince gerin.
Bütün yıldızlarla sinen gecenin
Ardından, kararsız, kayan şu yamaç,
Düğümlenen bu diz benim, ben ağaç!
Burada bir ömür bekleyeceğim.
Belki yapraklarım solar, çiçeğim
Savrulur, çürütür gövdemi zaman.
Ne çıkar? Sen hemen doğ uzaklardan,
Fecirden öğleye doğru inerek
Gel güneş, gel umut, gel gerinerek!

– O kim oturduğu yerde doğrulan,
Yaman kaygılarla içi burkulan,
Kendini hulyaya bırakan tekcil?
Vakit eski vakit, çağ o çağ değil.
Mevsimden mevsime dönüp dolaşan,
Burçtan burca doğru koşarak aşan
Zaman, bu usta hız, varsın devinsin,
Niye oyalıyor seni? Sen kimsin?
Bu gündönümünde, bu yol üstünde
Nedir beklediğin böyle bir günde?

Niye oyalıyor seni bu sihir
Fecirden az önce gördüğüm fecir,
Göğün perdesinde el ele kızlar,
Kimi doğan, kimi ölen yıldızlar,
Benim oyunumdur, benim merakım.
Her şey, her şey benim için bir akım;
Bu benim huyumdur, bundan sana ne?
Benim için hep bir: Saat, ay, sene.
Ben ışık, dünyanın bütünlüğünde,
Bir yüzen kuğuyum kendi gölünde.

Sen ağaç, uzan bak olduğun yerde,
Uzaktan gördüğün tılsımlı perde,
Oynanan bu oyun, gece ve gündüz,
Hep aynı el, aynı bakış, aynı yüz.
Bu sabah başlayan yeni bir çağım,
Besbelli birazdan dolunacağım.
Sen beni anarken demin fecirdim,
Düşüncen arttıkça öğleye girdim.
Yeter oyalandım, vakit ikindi,
Kuzeyden bulutlar iniyor şimdi.

– Dur bulut, dur, geçme! Yanık bağrıma
İki, üç damlanla verirsin şifa.
Bu erken kuraklık, bu geç bereket,
Ruhumu kemiren derin bir hasret,
Bitkisiz bu tohum, vergisiz bu döl,
Üstümden aşarken ikindileri,
İki, üç damlacık... İki, üç iri
Damlacık... umduğum senden bu işte,
Bizim buralardan gelip geçişte.

Git, hayır, git yağmur, vefasız gelin!
Çeyizin omzunda gider bir selin,
Düğünün bir orman içinde başlar,
Gerdeğe girdiğin yerde yağışlar.
Kısmetin nasipsiz bu yerde değil;
Buradan geçerken hemen bir eğil,
Elini bir kere saçlarıma sür,
İstersen al bütün süsümü götür.
Bulutlar, üstümden aşan bulutlar,
Durun, durun bir tek sözüm daha var:

Kupkuru, kaskatı, yağsız bu toprak,
Ama yine vefa dolu, yumuşak;
Dudakları çatlak, avucu nasır,
Ama her bir damlan yüreğinde sır;
Uzaktan bir yağmur sesi işitir,
Bir bulut gölgesi onu üşütür,
Geçici kuşlardan sorar bir haber;
Bu kurak toprağı serinlet, yeter.
Yükünü nereye istersen taşı,
Bir damla, bir damla ona gözyaşı!

– Yazık, susuzluğu bitmeyen yalnız!
Ünlemin, çığlığın, yasın faydasız.
Köklerin yayılmış bu boz toprağa,
Her cılız bitkinin dibi bir kaya.
Yersiz bereketin tacı başında,
Beni büyüledin, ağaç, karşında.
Boğum boğum keder, budak budak dert,
Talihin bastığın topraktan da sert.
Bir kahraman desem sana yaraşır,
Başın yaprak yaprak gururu taşır.

Ey geçen kuşların ıssız uğrağı,
Uçurum bekçisi, geçit bayrağı,
Sürüsü kaybolan hulya çobanı!
Biz bulutlar bahar, buğu kervanı,
Ormandan ormana sürükler kader,
Gezginiz, ömrümüz böyle derbeder.
Denizler aşarken yükümüz artar,
Sonra bir ormanda baskına uğrar,
Gün olur bir damla bile bulunmaz,
Hele kıştan sonra basar basmaz yaz.

Hoşça kal bugün de, bu yıl da ağaç,
Ne benim arkamdan kollarını aç,
Ne yeşil ormanlar düşün, ne yağış.
Bir umut vermesin sana bu bağış,
Al işte bir damla sana, bir daha...
Bir şifa olur mu böyle iştaha?
Biter mi hasreti suya yamacın?
İyiye döner mi hali bu acın?
Ne gezer! Hoşça kal, gece geliyor,
Göç kalktı, tepeler duman, sular mor!

– Hey, ne hoş esersin bahar meltemi!
Bir ürperiş gibi sarar gövdemi,
Bir düşünce gibi beni okşarsın.
Yakından bir görsen beni şaşarsın:
Büründüm mor, yeşil tomurcuklara,
Her çiçek tenimde açan bir yara,
Hep yeni kaygılar eziyor beni;
Sanki bir ormanda buldum kendimi,
Her filiz içimde başka bir sızı...
Bu nasıl onmadık alınyazısı?

Hangi el, ne zaman beni getirdi,
Tohumken buraya kadar yetirdi.
Bir kayanın nemi oldu beşiğim,
Orada serpildim, dal dal geliştim.
Ben niye burdayım? Nedir bu çile?
Hangi ormanlardan düştüm yad ele?
Varlığım bilmece, hayatım bir sır,
Bilmem niçin bu yük bu kadar ağır?
Ne olur anmasam yine geçmişi?
Zalim gündönümü, bu onun işi!

Sen rüzgâr, yolların gamsız çocuğu,
Meşenin, ardıçın, çamın konuğu,
Kuytu ormanların koku avcısı,
Dağların dervişi, bahar hacısı,
İstemem ne çiçek, ne tek bir yaprak,
Ben yaza girmeyi isterim çıplak.
Sıyrılıp başımda düşüncelerden,
Kurtulmak dilerim işkencelerden.
Gam değil kalırsam toprakta bir sap.
Kır, kopar, at, savur, ne istersen yap!

– Bu ses, bu söyleniş, bu inleyiş ne?
Sen misin, sen misin inleyen yine?
Azaptan giyimin, kederden süsün,
Bugün her zamandan daha üzgünsün.
Tenin fiske fiske tomurcuklanmış,
Her dalın inleyen başka bir kamış.
Sesin bir yalvarış, hayır, bir isyan!
Bir derin acıdır bu sese dolan;
Hele bu çağda, bu gündönümünde,
Bozkırı getirdin dile bu ünde.

Boydan boya ıssız, çorak ve susuz,
Benizi sararmış, dudakları tuz,
Bu toprak, bu yamaç senin kaderin,
Dünyanın üstünde varsa bir yerin..
Seni kim işitir, kim anlar ağaç?
Nerde hulyandaki ormanlar, ağaç?
Boş yere kolunu bana kaldırma,
"Ne gelir elimden?" de ve aldırma.
Bir sonsuz inziva senin kısmetin,
Bir başına, kendi kendine yetin.

Sen, ağaç, bozkırın yeşil gururu,
Eşsiz yalnızlığın tacı, onuru,
Çıplak bir tepenin süsü, sevinci,
Bu gündönümü de, bu da geçici.
Sen kendi başına buyruk, ne mutlu!
Keyfince salınıp oyna umutlu;
Her şeyin, dalların, yaprakların var,
Köklüsün, kökün var, toprakların var.
Yeter, yeter bu yas, at bir kahkaha,
Haydi güzel ağaç, haydi bir daha!

– Ne söyleyim? Keder, tevekkül, isyan,
Hepsi boş! Geçiyor durmadan zaman.
Bu yıl da üstümden bir bahar geçti,
Umutlar, hulyalar, rüyalar geçti.
Buluta el açtım, güne yalvardım,
Boş yere rüzgârdan bekledim yardım.
Başbaşa seninle kaldım ey yamaç,
Sen arık, ben susuz, sen çorak, ben aç.
Ne yazdan umut var artık ne güzden,
Ne bekliyorum ben bu boş gündüzden?

Gel artık, bir ayak önce gel gece,
Rahata, huzura ersin düşünce.
Tükensin kaygılar beni o sarsan,
Yoksa ne uçurum, ne bir heyelan.
Ey yamaç, derinden derine kükre,
Yuvarlan, istersen beni de kökle,
Sürükle, vadide bir çukura at,
Kapan heybetinle üzerime, yat.
Ayırma koynundan beni sen toprak,
Bırakma, hulyalar beni boğacak!

Gel söyle yamacını, vefa kucağım,
Gel, akşam oluyor, ne yapacağım?
Öfkeden, kederden, bir yığın gamdan
Başka ne beklenir gelen akşamdan?
Hep yalan bu renkler, yalan bu batı!
Şimdi bir derbeder hulya saatı
Ardından bir gece geliyor, ıssız...
Belki başucumda parlar bir yıldız,
Bir ay, bir samanyolu... Hayır, hayır,
Bir uyku isterim ağır, en ağır!

– Ben, evet, tedirgin, kayan şu toprak,
Ben yamaç, seninle her derde ortak,
Sana kucağımı verdim... Gam yeme,
Batır köklerini derinlerime,
Seni esritmeye yeter mi bilmem,
Ama vardır yine kıştan biraz nem.
Açma avucunu densiz yağmura,
Hele şu rüzgâra, şu kof gurura.
Ne yağmurda ara, ne rüzgârda şan,
Biz dağız, dağlara kardır yaraşan.

Gönlüm bahara da, yaza da küskün...
Kış gelsin, üstümü karlar bürüsün,
Sular damla damla sızar bağrıma.
Günler birbirini kovar, farıma.[59]
Sen yokken ben yine burda yamaçtım,
Bir yoksul, bir çıplak tepe, bir açtım.
Seni rüzgârlardan kapıp gizledim,
Bir taşın altına koydum, besledim.
Sen benim her şeyim, bütün varımsın,
Onulsun bağrında acıyan sızın.

59 X *Farıma:* "Farımak" eyleminden sıfat olarak kullanılmış: Güçsüz, yorgun.

Yorgunsun, üzgünsün, hastasın oğul,
Her gündönümünde yastasın oğul,
Unut mevsimleri, unut zamanı.
Ne gündönümünü an, ne ormanı.
Ne uzak yerlerde gezsin düşüncen,
Ne de kâbuslarla geçsin her gecen.
Yeşil ormanlardan, denizden ırak,
Bozkırda kaybolmuş, isimsiz, çorak,
Bir avuç yer yeter sana ey ağaç,
O yeri tanırım, o da ben, yamaç!

Gök söndü, geciken ışınlar söndü,
Yine bir yıl geçti, yine gün döndü,
Yağışsız geçildi bahardan yaza.
Şimdi bir karanlık iniyor arza,
Bir gözkapağına benzer karanlık.
Bu gözkapağının altında ılık
Bir rüya geçiyor, ağaç rüyası:
Binlerle dal başı aşağı, yassı,
Kökü bulutlara doğru uzuyor...
Ah, bu rüyalar, bu rüyalar ne zor!

Dünyaya adını veren bütünde,
Yaman bir kaderin yükü gönlünde,
Bunalır, kıvranır ağaç... Elverir,
Elverir bu zalim oyun, bu sihir,
Elverir bu büyü, bu orman, bu gök...
Sabah! sabah! bu ters ağaçları sök.
Yazık, sabah uzak, yamaç uykuda.
Derin kâbuslarla ağaç uykuda.
Bir kenar ay, bir yıldız yok uyanık,
Karanlık, karanlık, sade karanlık!

Bozkırda, bu masal topraklarında,
Günlerin zinciri ayaklarında,
Tanrılar yüzünü çevirmiş ondan,
Bu ağaç göklerden inen bir çoban.
Yıldızlar bu gece kayıp bir sürü,
Ne çomar haykırır, ne bir gökbörü.
Ne gönül, ne duygu, ne us, ne inan;
Silindi büsbütün ağaç dünyadan.
Şimdi yer yer siyah, karanlık, sinsi,
Ne gök kaldı, ne dağ, ne de ötesi...

URFA GECESİ

(1941-1957)

URFA GECESİ

Bir gece Urfa'da, "Halil Rahman"da,
Suda ay balkıyan garip zamanda,
İçimde hicranlı bir bülbül sesi,
Altımda seccade, bir gül bahçesi,
Üstümde yıldızlar, önümde havuz,
Pırıl pırıl bir aşk gecesi, temmuz.
Orada sularla başbaşa kaldım,
Asırlar boyunca hulyaya daldım.
Hâcer'den uzakta, Kâbe'den ırak,
Ne gökten bir haber, ne kuş, ne burak,
Sanki Tanrısından uzak, kederde,
Nemrud'un ateşe attığı yerde,
Şimdi oturduğum gibi İbrahim,
O benim yerimde, ben o, o benim.
Vaktiyle İbrahim, Tanrı'nın kulu,
Yeri, yurdu, evi, karısı, oğlu...
Kâbe toprağında koyup onları,
Kendi Suriye'den, Şam'dan yukarı,
Tâ Nemrud elinin içine varmış.
O zaman şimdiki Urfa hisarmış.

Sarp, yalçın bir dağın üstündeki şar,
Bugün de bir ören, kim görse şaşar.
Nemrud'un cihana yayılmış ünü,
Kimseler kolunun büküldüğünü
Görmemiş. İbrahim çıkagelince,
Hak dinine davete gelen bu gence,
İhtiyar Nemrud'un kini kabarmış:
Nasıl olur kızı ona taparmış?
İbrahim, mutlaka o bir büyücü,
Sarsılır önünde Nemrud'un gücü.
Kızından öcünü alamaz Nemrud,
Der ki: "Ey İbrahim, dünyayı unut!
Gözümün önünde yakılsın yarın,
Gücü varsa seni kurtarsın Tanrın!"
Bir ulu mancınık kurarlar şara;
Buradan bakınca aşağılara,
Bugün bile gözü kararmayan kim?
Bu mancınık senin için İbrahim!
Senin için zulüm, işkence, cefa,
Seni yakmak için yanıyor Urfa!
Hisar'ın altında bir büyük duman,
Günlerdir orada yanan bir orman,
Dut, kavak, çam, kayın, her çeşit ağaç,
Tepe tepe ardıç, meşe... Ey yalvaç,
Senin için yanan bu od ağılı.
Mancınık kurulu, yaylar takılı,
İşte şimdi seni fırlatacaklar...
İbrahim, İbrahim Tanrı'ya yalvar!
İbrahim yanmadı. Yanmaz İbrahim,
Tanrısının adı "Rahman el rahîm".

Bir gül ovasına döndü döşeği,
Yaprağı serpildi, üzerinde çiğ,
Bülbüller şakıdı, güller saçıldı,
Kıvır kıvır alev, duman açıldı,
Orada bir pınar, burada bir su,
Bir ağaç gölgesi, bir kuş yavrusu,
Tek bir tomurcuğun bile sesi var,
Her taraftan bir aşk ezgisi taşar.
Hâcer'in sesini duyan İbrahim,
Yorgun uykulardan uyan İbrahim,
Uyan, muştu muştu melekler geldi,
Gönle türlü türlü dilekler geldi.
Uyan ey sevgili, ey Tanrı dostu,
Uyan, günler doğdu, acılar sustu.
O kadar ulu ki Tanrım, buyurdu,
Nemrud'un kızı da sınadı odu.
Züleyha, kolları açık, atıldı,
O da meleklerle sana katıldı.
İbrahim'i dile getiren masal,
Bu gece canlandı içimde dal, dal.
Nemrud'u, ateşi yanımda duydum,
Gurbeti, hicranı canımda duydum.
Ayıldım hulyadan bülbül sesiyle,
Ayın doğmasiyle, suyun aksiyle.
Urfa, destan yurdu bu eski belde,
Nice efsaneler yaşar dilinde.

Toprağın öz oğlu, öz kızı Urfa,
Bin kere hem şehit, hem gazi Urfa,
Güneyde Türklüğün demir kalesi...

Bu gece içimde Urfa'nın sesi.

ADANA DESTANI

Yazın, güneşin, bardağı
Sunar hep dolu, Adana.
Kışın bülbülün çardağı,
Çukur'un gülü, Adana.

Şubatta başlar baharı,
Mayısta bal yapar arı.
Toroslarda durur karı,
Seyhan'ın yolu, Adana.

Bahçelerde, tarlalarda
Çalışanı koymaz darda.
Su, ağaç, insan hovarda,
Her şeyin bolu, Adana.

Portakal, mandalin, limon,
Pamuk eker biçer milyon.
Ne Mersin, ne İskenderun,
Çukur'un kolu, Adana.

Torosların eteğidir,
Lale, sümbül biteğidir,
Çiftçilerin peteğidir,
Ovanın balı, Adana.

Kışın gübre, yazın çapa,
Her şey alın teri, çaba.
Kozadan bir parça kaba,
Pamuktan dili, Adana.

İnsanın aslan diyesi,
Alnında yazar künyesi,
Çukurova'nın efesi,
Ramazanoğlu Adana.

Tecer'im şakıyor sesin,
Yoksa âşık mısın nesin?
Seni de yoldan etmesin,
Sevdalı, deli Adana?

MERSİN DESTANI

Mersin küçük bir limandır,
Bir iskele bir de salon.
Kâh uyuklar, kâh uyanır,
Minimini bir istasyon.

Gemi gelir yükler gider,
Tiren gelir bekler gider,
Denkler gelir denkler gider,
Vapur vapur, vagon vagon.

Pamuk, çeltik balya balya,
Sabun, zeytin dalya dalya,[60]
Ne Adana, ne Antalya,
Yetiştirir böyle ton ton.

Toprağına soksan çalı,
Yeşillenir hemen dalı.
Bahçeleri birer halı,
Güzelleri balkon balkon.

Mersin Mersin dedikleri,
Pamukları, çeltikleri.
Sabah akşam yedikleri
Portakal, muz, turunç, limon.

"Evlerinin önü Mersin
Mevlâm seni bana versin..."
Bu türküyü çok söylersin,
Tecer âşık oldun en son.

60 *Dalya:* Bir şey sayılırken birim olarak alınan sayıya gelince söylenen uyarma sözü: Dalya yüz, dalya iki yüz.

GÜZELLEME: İZMİR ÜZERİNE

Sen ey yeni İzmir, eski güzellik,
Üzüm, tütün, incir ve pamuk yurdu.
Meyankökü, zeytin, ipek ve çeltik,
Ve balı, balığı ve palamudu
Ve daha bir nice şeyi bol İzmir,
Her mevsim, her mevsim boşal, dol İzmir!

Bir gemi cenneti olsun limanın:
Direk, seren, halat, baca, vinç, bayrak...
Rüyasına dalsın bu sık ormanın
Boydan boya Kordon, hele Alsancak.
Dağılsın dört yana ünün şen İzmir,
Özün şen, yüzün şen, günün şen İzmir!

Fabrikan, tezgâhın, işevin dolsun,
Aydın'dan, Mansa'dan[61] aksın tirenler.
Varlığa, bolluğa giden bir yolsun,
İşçiler, çiftçiler, kadın, kızan, er.
Çalışsın bağrında milyon kol İzmir,
Büyük yarınlara hazır ol İzmir!

61 *Mansa:* Manisa. Ölçü zorunluluğuyla "Mansa" demiş.

Hiçbir şey, hiçbir şey istemem senden,
Ne yeşil bir pancur, içinde bir ben,
Ne beyaz bir çıkma, önünde yelken,
Yanımda o üzüm gözlüm dururken.
Sen ışık, renk, çiçek dolu şen İzmir,
Ötüşen, gülüşen, sevişen İzmir!

Sen ey yeni İzmir, eski güzellik,
Ey senin başbaşa koyda bir gecen!
Ya güneş doğarken ya ay, dönerdik
Ya Karşıyaka'dan, ya Göztepe'den.
Her köşen, her yerin cana can İzmir,
Yaramaz, sade naz, afacan İzmir!

1945

GÜZELLEME

Dün yine bir çini şehrini gezdim,
Bu geziş bir günden bile kısadır.
Her çini önünde bir ömür sezdim,
Bu seziş gönlümde bitmez tasadır.

Bir garip hulyaya nazım düşeli,
Gezdim yarı gamlı yarı neşeli,
Yerler gökler bütün çini döşeli,
Bu biraz Kütahya, biraz Bursa'dır.

Bir çağ güneşinde açılmış güller.
Bir zaman yelinde serviler inler,
Çiniden çiniye taşan sümbüller,
Asırdan asıra solmaz busedir.

Aşk doğar, bir çini gibi, nakışla,
Bir fırın içinde kalbi yakışla,
Çiniler, sevgilim, içten bakışla,
Aşkın destanından birer "kıssa" dır.

Okur gönlüm, okur aşkı ezberden,
Okuyup öğrenmiş, bilir mi nerden?
Diz çöküp önünde, kaldırdım yerden,
Sevgilim, bu gönlüm çini kâsedir.

1943, Ülkü

FIRAT AĞLIYOR

Yayladan, Bingöl'den sökün eylemiş,
Yine bahar gelmiş Fırat çağlıyor.
Kim bilir ne olmuş, neler söylemiş,
Birecik önünde Fırat ağlıyor.

Sular döne döne burda kıvranır,
İleriye gider, geri davranır,
Ey Fırat! Kim görse seni inanır,
İçini bir gizli keder dağlıyor.

Bilmeyim olur mu ben o kederi,
Sızlıyor kalbimin en gizli yeri,
Köprüden geçmiyor artık ileri,
Ey kayık; yolunu kimler bağlıyor?

Coş Fırat coş, atıl, yüksel durmadan,
Sen de gönlüm gibi çağla bir zaman,
Talihim, ayrılsan bile vatandan,
Caber'de[62] sana bir mezar sağlıyor.

Çek sudan kayıkçı artık küreği,
Karkamış'a vardık, çevir dirseği,
Karkamış evinin kızı, erkeği,
Susalım, dışarda Fırat ağlıyor!

62 X *Caber:* Suriye sınırları içinde olup, Türkiye Cumhuriyeti'ne bağlı bir kale. Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Gazi'nin dedesi Süleyman Şah'ın mezarı oradadır. Fırat'ı geçerken boğulmuştu.

AFYON DESTANI

Bilmem kaya, bilmem hisar,
Bilmem eski bir gurur mu?
Asırlardan beri susar,
Asırlardır kurulur mu?

Karahisar olmuş adın,
Acap bundan ne muradın?
Selçuklardan beri vardın,
Senden hesap sorulur mu?

Karahisar, Karahisar,
Ay, gün sana kandil asar,
Gündüz yakar gece kısar,
İçin aydın özün nur mu?

Orasında burasında
Gezdim ahbap arasında.
Muhabbetin sofrasında
Ağzı açık durulur mu?

Halkı gördüm hep işinde,
Alışında verişinde.
Yarın bayrağın peşinde
Cümlesi de bir olur mu?

Yazın güllerin, haşhaşın
Akarçay'ın göldür kışın,
Havalarda öter kuşun,
Gönül burda vurulur mu?

Anadolu, Anadolu,
Bugün İzmir yarın Bolu,
Burdan gelir geçer yolu,
Senin sesin yoksa "dur" mu?

Kâh türküyle kâh gazelle,
İster yağmur ister selle,
Tecer'im Aşık Veysel'le
Gezen insan yorulur mu?

1941

KONYA DESTANI

Sabahtan vardım Konya'ya,
Baktım cihana uyanık.
Kimi binek, kimi yaya,
Baktım meydana uyanık.

Şehirde herkes ayakta,
Kepenkler kaldırılmakta,
Asker, mektepli sokakta,
Baktım her yana uyanık.

Sabahtan akşama kadar
Didinir, terler, çabalar,
Uyanık bütün babalar,
Oğul, kız, ana uyanık.

Konuşursan bir kelime,
Kavuşursun bin selama,
Lafızda şive var ama
Fikirde mana uyanık.

Karatay, İnceminare,
Dolaştım hep birer kere.
Her köşeye, her esere
Bakındım ranâ,[63] uyanık.

63 *Ranâ:* Güzel, latif, hoş.

Alâiddin Tepesi'ne[64]
Çıktım tarihin sesine,
Selçukların türbesine
Baktım, âmenna,[65] uyanık.

Baktım tarihe, zamana,
Baktım Alâiddin Han'a,
Baktım o büyük insana,
Kılıçaslan'a, uyanık.

Görünmez bir debdebede,
Gönüllerden bir türbede,
Yeşil üsküflü kubbede,
Uyur Mevlanâ, uyanık.

Tecer'im bu nasıl hulya,
Uyanıkken gördüm rüya,
Eski Konya, yeni Konya,
Göründü bana uyanık.

1941

64 X Bugünkü yazımıyla "Alaattin Tepesi".
65 X *Amenna (Ar.):* İnandık, diyecek yok.

SİLİFKE HAVASI

Uzaktan görünür kale: Silifke!
Eteğinde evler, bahçeler, yollar...
Hayalimde gizli gizli bir ülke
Yaşardı, Silifke işte o diyar.

İşte Göksu, rüya dolu, aşk dolu,
İçinde Silifke yüzer, uykulu,
Sevgilim, inan ki bu nurdan yolu
İzlesek, gidilir cennete kadar.

Göksu Akdeniz'e gider, şüphesiz
Bizi de kendine çeker bu deniz,
Taşucu uzanır beyaz, lekesiz,
Hele Boğsak, gizli, mavi, bahtiyar.

Orada rüyalı, minik bir ada,
Kuytu bir limanda saklı bir oda,
N'olurdu tasasız, gamsız, orada
Seninle başbaşa kalsak bir bahar.

Kulağımda şimdi uzak bir türkü,
Bir masal anısı, bir eski öykü,
Göksu'yu özleyip anarım çünkü,
Silifke denince yüreğim oynar.

KEPEZ'DE MOLA

Göklerin onuru kartal, tahtından
Süzülür toprağa, kanadı açık;
Güneş de bu akşam dağlar ardından.
Bırakmış öylece süzgün bir ışık.

Karşımızda uzun, mavi Akdeniz,
Daha ötelerde koyu, mor bir iz...
Her yer sessiz, akşam sessiz, yol sessiz,
Yalnız bu baş, bu baş karmakarışık.

İçimde yarası onulmaz bir dert,
Beni yerden yere itiyor hasret...
Siz de sıradağlar, başı dik ve sert,
Tepeler denize, engine âşık.

Nereye art arda bu sonsuz akın?
Siz orda aşılmaz uçurumların
Önünde kadere karşı şahlanın,
Ben de Antalya'ya ineyim artık.

17 Eylül 1958

SEYİT GAZİ'YE ADAK

Erdek'e gelenler Seyit Gazi'ye
Çıkmazsa, sevgilim, muradı olmaz.
Ben seni daha çok seveyim diye
Seninle buraya gelelim her yaz.

Küçücük bir yarımada bu tepe,
Şimale, cenuba, şarka ve garba
Her yere hâkimdir, hele bu kalbe,
Böyle panaroma dünyada pek az.

Gazilerden kaldı bize bu vatan.
Madem ki burada yatan onlardan,
Dileğim kalbimi sana armağan
Etmektir, yerine gelsin bu niyaz.

Bir hevesim kaldı, bir tek, dünyada,
Bir evimiz olsa bizim burada,
Tek katlı, denize yakın, üç oda,
Zeytinler içinde pembe ve beyaz.

Buraya gelirdik her yaz ikimiz,
Buseden olurdu burda vergimiz,
Burada bir masal olur sevgimiz,
Burada büsbütün olurdun sen naz.

Erdek 1957

EDİRNE'DEN ŞİİRLER
(1957)

Orada birlikte geçen günlerimizi
anarak bu şiirleri eşsiz eşime
armağan ediyorum.

A. K. Tecer

BİR GÜN EDİRNE'YE GELİRSEN...

Bir gün Edirne'ye gelirsen eğer,
Beni bulamazsan hiç bir tarafta,
Bari ayağını çabuk tutuver,
İnan, bekliyorum seni Arafta.

Ne sağa, ne sola kımıldamadan;
Bana sensiz cennet bile cehennem.
Cennete giremem orada yoksan
Cehenneme ise gitmek istemem.

Eğer oyalarsa seni Edirne,
İstemezse gönlün ayrılmak ordan,
İnansam beni de özlediğine,
Ben de Edirne'ye dönerdim, inan.

MURADİYE'DE AKŞAM

Tırman, akşamlayın, Muradiye'den,
Uzaklaşan günün sesini dinle.
Bir kırık basamak, bir taş merdiven,
Bekliyor çıkalım diye seninle.

Yalnız çıkacaksın şimdi... Bir revak
Altında oturup dinleneceksin.
Birden bir kumrunun sesi taşacak,
Günün arkasından söyleneceksin:

"– Temmuzdu, buraya geldik beraber,"
Akşam ne güzeldi, Tunca ne süzgün!
Nasılsa öyleydi eski çiniler,
İkinci Murad'ın koydurduğu gün.

Uzakta, ufukta, eski bir gaza
Bayrağı gibiydi eriyen güneş.
Siz ey susan taşlar, konuşsanıza!
Bizi de gördünüz o gün, iki eş.

Başbaşa dayanıp bu revaklara,
Eski bir zaferden kalan duyguyla,
Baktık, baktık, baktık o uzaklara,
Orada karıştık giden orduya.

Sonra birden yine döndük geriye,
Kosva'dan, Tuna'dan, Macaristan'dan.
Ben sustum, kendimi tutamam diye,
O sustu, kendini tuttu bir zaman.

Şimdi nerelerde bilmem? Onun da
Ardından dalıyor gözüm bu yerde.
Şakı, Kumru, şakı! Belki sonunda
Yerini söylersin bana, o nerde?

Tırman, akşamlayın, Muradiye'den,
Uzaklaşan günün sesini dinle.
Bir kırık basamak, bir taş merdiven,
Bekliyor çıkalım diye seninle.

ŞEHRİ GEZERKEN

Ya Üç Şerefeli, Ya Eski Cami,
Ya Sultan Selim, ya Sultan Süleyman,
Geziyorum burda sabahtan beri,
Sürüklüyor beni tarih ve zaman.

Boş sokaklar, hüzün, vehim, heyecan...
Sanki her şey birden unuttu beni;
Asesler[66] geliyor işte arkamdan,
Kovalıyor beni bir yeniçeri.

Kaçıyorum, şurda ulu bir çınar,
Ötede yolumu kesen bir konak;
Ne tarafa gitsem beni kovalar,
Ucu topuğuma değen bir mızrak.

Nereye yönelsem, kime sığınsam?
Kafesler örülü, kapılar kitli.
Bir mescit, önünde yaşlı bir imam,
Kapıyı çekince o da seğirtti.

66 *Ases:* 15. yy.'daki Osmanlı polisi.

Şurası bir terzi, şurası berber,
Şurası bir fırın, şurası kapan.
Bu kadar ahali nereye gider?
Nerede saklanır bu kadar insan?

Şurası havuzlu kahvehaneydi,
Burada sohbetler, sazlar olurdu.
Buraya gelince dizim kesildi,
Ben durdum, arkamda bir ayak durdu.

O zaman öğrendim: Meğerse Hünkâr
Gelirken, görmeye çıkmış Edirne;
Şehri gözetleyen karakulluklar,
Arkamdan soruyor; "Burda işin ne?"

Yavaşça arkama döndüm o zaman,
Omuzumda gördüm bir bildik eli.
Ansızın silkindim derin hulyadan,
Ben, tarihte eski bir Edirneli.

AĞAÇLA SARMAŞIK

Burada, bu eski Darüşşifa'da[67]
Birbirine âşık iki genç varmış.
Kızın bulunduğu yer loş bir oda,
Oğlanın kaldığı yer daha darmış.

Her sabah avluda buluşurlarmış
Doluncaya kadar bir kum saatı.
Kızın etrafını periler sarmış,
Oğlanın altında bir sihir atı.

Nihayet bir zaman gelmiş, sıhhatı
Düzelmiş bu iki sevdalı gencin.
Bir anda kaybolmuş hayatın tadı,
Meğer saadetmiş bu onlar için.

Son defa yanyana gelmiş ikisi,
And içmiş bir daha ayrılmamaya;
Kandırıp bu iki âşık herkesi,
Yeniden girmişler Darüşşifa'ya.

En sonra acımış onlara Hızır,
Yaptığı bir iksir varmış kendinin,
Uyuduğu zaman Başhekim, Nazır,
İlâcına katmış her ikisinin.

İçince iksirden bu iki âşık,
Dünyası değişmiş her iki canın,
Kız bir ağaç olmuş, oğlan sarmaşık,
Issız bahçesinde Darüşşifa'nın.

Edirne 1957

67 *Darüşşifa:* 15 yy. yapısı şifaevi (hastane).

SELİMİYE'NİN MİNARELERİ

Dört kız kardeş, bu dört ince minare,
Bir araya gelmiş güzel dört peri,
Beni çektilerdi bir gün bu yere,
Vurgunum, hayranım o günden beri.

Yıllar sonra geldim yine görmeye,
Yine hep o kızlar, o Selimiye!
Bu dünya güzeli gibi anneye,
Yıldızlar kıskanır bu dört dilberi.

Dört minare, bu dört ince kız kardeş,
Tunca, Meriç, Arda bir de bana eş.
Doğudan batıya kadar, ey güneş,
Gezdiğin yerlerde var mı benzeri?

İSTANBUL YOLUNDAN SELİMİYE

Durun Edirne'ye yakın bir yerde,
Seyredin uzaktan Selimiye'yi.
Üçer şerefeli iki minare,
Çiviliyor yere, uçan kubbeyi.

İnanmak güç nasıl uçmaz bu kubbe,
Nasıl durdurulmuş yere bu köpük?
Besbelli tılısım dolu bu tepe,
Bir Tanrı yapısı, bu kutlu höyük.

Gökten koparılmış bu nur köpüğü,
Eliyle buraya kondurmuş Sinan,
Sonra da uçmasın diye bir büyü
Yapmayı denemiş, elinde Kuran.

Bir tepe üstüne koymuş kubbeyi,
Dört köşesine kondurmuş dört ezan,
Ama seyredenler Selimiye'yi,
Yalnız ikisini görür uzaktan.

KIRKPINAR'DA EDİRNE

Bugün de dün kadar sıcak, çekici,
Bugün de dün kadar yeni bir anı:
Kırkpınar! Edirne ve Sarayiçi,
Türk ordularının yiğit harmanı.

Edirne ve Sarayiçi... Kırkpınar...
Yanyana ahali ve pehlivanlar,
Bir alay, en önde davul zurna var;
Nedir sürükleyen böyle herkesi?

İşte Sultan Selim, dört minaresi;
İşte bir velvele: Tarihin sesi;
İşte baştan başa şehir... Neresi
Bu kadar tamamlar bize vatanı?

NENNİ NENNİ

(1941-1942)

NENNİ NENNİ

Yum yum gözünü
Nurlu bir düşe
Göster yüzünü
Yarın güneşe
Eve ver neşe...

Nenni, nenni.

Yatağın sümbül
İşte bu köşe
Yastığın al gül
Yorgan menevşe
Kokusu neşe...

Nenni, nenni.

Gün arabası
Uğrar dönüşe
Sabah babası
Gidecek işe
İş demek neşe...

Nenni, nenni.

Annen de yorgun
Uykuya düşe
Koyulur uykun
Güle söyleşe
Ben sen ve neşe...

Nenni, nenni.

Vatan bir beşik
Ağacı meşe
Boyu gelişik
Boyası tirşe
Türküsü neşe...

Nenni, nenni.

1942 Ülkü

ARABADAKİ ÇOCUĞA TÜRKÜ

Bu hava, bu yağmur, bu toprak,
Bu güneş, yavrum, ona iyi bak,
Hepsi güzel, hepsi senin olacak,
Büyüdüğün zaman.

Burada, ağaçlar altında,
Koşup oynayacaksın yarın da,
Topun, topacın, çemberin yanında,
Büyüdüğün zaman.

Güzeldir dalında her çiçek,
Ya havuza düşen koca böcek?
Ardından koşturur seni kelebek,
Büyüdüğün zaman.

İşte başının üstünde kuş,
Sana bakmak için dala konmuş.
Sen de onun gibi Türkçe'yi konuş,
Büyüdüğün zaman.

El ele tutuşur çocuklar,
Oyun oynar, türkü söyler, koşar,
Ah bilsen yapacak daha neler var,
Büyüdüğün zaman.

Koşmak, oynamak senin hakkın,
Yeşil çimenlere basma sakın,
Bir gün de altında beni ararsın,
Büyüdüğün zaman.

Türk Folklor Araştırmaları Dergisi
1967 Eylül

UYANDIRMA

Sabah kuşları ötüyor:
Uyan, uyan
Yıldızlar yeni yatıyor,
Gün doğmadan.

Güneş bahçemize gelmiş,
Uzak yoldan.
Bahçe geniş, kırlar geniş,
Uyan, uyan!

Çimen, çiçek, dal, sarmaşık,
Hepsi hayran:
Her yer ışık, ışık, ışık...
Uyan, uyan!

Böcek, tırtıl hepsi sarhoş,
Bu yağmadan.
Sen de giyin, bahçeye koş:
Uyan uyan!

Daldan dala koşar arı,
Bütün kovan,
Uğulduyor güne karşı;
Uyan, uyan!

Kuzu, civciv, enik, oğlak,
Çınlar her yan.
Ne güzeldir bu uyanmak,
Uykusundan.

Gecelerden sonra parlar,
Böyle dünyan.
Daha böyle ne günler var,
Uyan, uyan!

BEBEĞİ İNCİNEN ÇOCUĞA NİNNİ

Bir parça kolu incinmiş,
Ağlamıyor, sızlamıyor.
Hem de kabahat seninmiş,
Bebek öyle diyor.

Şaka ettim hayır, hayır.
Bebek hiçbir şey demedi.
Haydi uyku saatındır,
Gece ilerledi.

Üzülme, ağlama yavrum,
Onu ben iyi ederim.
Bebek, sen de gözünü yum,
Uyu derin derin.

Yetişir ama, ağlama,
Sen uyu, bebek uyusun.
Dargın mı bakalım sana?
Niye ağlıyorsun?

Sen de oynarken düşersin,
Bütün çocuklar da düşer
Bazen incinir bir yerin,
Ama çabuk geçer.

Onun yerine mi yoksa
Bu gözyaşı, bu ağlama?
Ben de sana bir şey olsa
Ağlarım daima.

Haydi uyu yavrum, gece
Bütün acıları örter.
Sen de bir gün büyüyünce
Beni düşün, yeter.

HASTA ÇOCUĞA TÜRKÜ

Koştuğun yerleri gördüm.
        Ağaçlar,
Yolumu kestiler, durdum:
Seni sordular bana, yavrum.

Sevdiğin kuşları gördüm,
        Uçtular.
Onların sesini duydum:
Seni sordular bana, yavrum.

Eştiğin kumları gördüm.
        Çocuklar,
Oynuyorlar, bakıyorum:
Seni sordular bana, yavrum.

Bastığın çimeni gördüm.
        Çiçekler,
Konuşurlar, biliyorum:
Seni sordular bana, yavrum.

Ne çok kelebekler gördüm!
        Haspalar,
Ne dedi, hatırlıyorum:
Seni sordular bana, yavrum.

Kediler, köpekler gördüm.
        Mırnavlar,
Havlamalar... Anlıyorum:
Seni sordular bana, yavrum.

Geçtiğin yolları gördüm.
        Komşular,
Seni sordular bana yavrum:
İyi olacak diyorum!

KAYBOLAN ÇOCUĞA ÇAĞRI

Korkma, yavrum, seni şimdi ararlar,
Ararlar sokaklarda.
Gelen geçene, polise sorarlar,
Seni çok uzaklarda
Sanırlar...
Annenle aranda iki adım var.

Korkma, yavrum, seni korkutan nedir?
Geçen bu insanlar mı?
İşte bu kalabalıklardır şehir.
İçinde annen var mı?
Dur da bak!
Ne var böyle içlenip ağlayacak?

Şehirler, yavrum, böyledir, hummalı:
Taksi, otobüs, kamyon,
Işıklar... Burası geçit olmalı,
Yahut da bir istasyon.
Belki de
Annen de oraya gelecek, bekle.

Vitrinin önünde bıraktı annen,
Camda hep oyuncaklar.
"Dur yavrum, gelirim, dedi, şimdi ben"
Alışveriş bu: Uzar,
Yürüdün,
İşte ilk defa şehirde yalnızsın bugün.

Yalnızsın, bakmıyor dönüp kimseler,
Seni herkes bırakmış.
Hayat boyunca bu yalnızlık sürer.
Bu yalnızlığa alış,
Şimdiden.
Sus yavrum, sus, ağlama: İşte annen!

İZCİLERE ÖĞÜT

İzcinin gerçeği neden bellidir?
Önce yürüyüşü dimdik olmalı
Kulağı her zaman boru sesinde
Kendisi her zaman çevik olmalı.

İzci olan izci, yiğittir, merttir
Sözü tok, gözü pek, gönlü cömerttir.
Yüzü güleç, kendi demirden serttir.
Yine de herkese nazik olmalı.

İzcinin yüreği bir avuç kordur,
Ülküsüz yaşamak gözünde hordur.
Arkadaş! İzcilik çetindir, zordur,
İzcinin yüreği çelik olmalı.

İzcinin gümanı[68] yoktur özünde,
Doğruluk en büyük değer gözünde,
Söz verirse mutlak durur sözünde,
İzcilik erliğe eşik olmalı.

İzci benliğini azaltmak gerek
Nefsine hizmeti az etmek gerek
Zayıfa elini uzatmak gerek
İzcinin töresi, iyilik olmalı.

68 X *Gümân, gümâne:* Zan, sanma, vehm, sezme. Burada, halk dilinde kullanıldığı biçimiyle "kuşku" anlamında kullanılıyor.

İzciye dünyada yurdudur cennet
En büyük dileği bu yurda hizmet
Özünü sakınan varsa, ne hacet,
Böylesi içinde eksik olmalı.

Ne hoştur oymakta, kamptaki hayat!
Birlikte çalışmak, başarmak ne tat!
İzci olmak gerek Tecer'im, fakat,
Neyleyim ilk evvel gençlik olmalı.

1941 Ülkü

HAVACIYA TÜRKÜ

İşte sana mavi, geniş bir alan,
Haydi yiğit, haydi artık havalan!
Sen de bulut gibi gökte yuvalan!
Haydi yiğit, haydi artık havalan,

İşte motor, işte yağ, işte benzin,
Bir de çatal yürek ister, o sensin.
Kartal değil, sana kahraman densin,
Haydi yiğit, haydi artık havalan!

Sen göğe çık, gökte ne varsa iner;
Yağmur yere düşer, şimşekler siner.
Çık, daha çık, rüzgâr yukarda diner,
Haydi yiğit, haydi artık havalan!

Yıldızlara, aya, güneşe yakın,
Uç, ülküne doğru sürsün bu akın.
Kalkın havacılar, uçaklar, kalkın!
Haydi yiğit, haydi artık havalan!

Bir gün başucunda döner alevler,
Gökte birbiriyle konuşur devler,
O zaman gözükür büyük ödevler.
Haydi yiğit, haydi artık havalan!

Senin şafak, senin fecir, senin tan,
Senin boydan boya gökteki vatan.
Seninle yükselir toprakta yatan,
Haydi yiğit, haydi artık havalan!

Selam yükseklerden tarladakine,
Selam şardakine,[69] yayladakine,
Selamla bir daha, selamla yine,
Haydi yiğit, haydi artık havalan!

Senin için çarpar gönüllerimiz,
Seni ayıramaz bizden duman, sis,
Göklerimiz ışık, kalbimiz telsiz,
Haydi yiğit, haydi artık havalan!

1941 Ülkü

69 Şar: şehir, kent.

29 EKİM

Bu sabah içimde bir tazelik var,
Bu seher, bu camdan giren gündüz ben!
Sokaktan yükselen bu şen naralar,
Bu camdan bakınan, bu gülen yüz ben!

Nerede o dünkü ateşli nabız,
Nerede yastıkta kıvranan başım
Bu sabah içimde çelikten bir hız,
Bu sabah en mutlu, en şen yurttaşım!

Az önce fecirle kaçan yıldızlar
Başımdan yağıyor daha bol, gümrah,
Şimdi benliğimde bir bütünlük var,
İçimde bir âlem gizli bu sabah.

Bu millet, bu insan, adı sanı Türk,
Bu toprak, bu vatan, güzel Türkeli,
Bu tarih, bu onur, bu sihirli yük,
Bu Bursa, bu Konya, bu usta eli.

Bu eşsiz İstanbul, bu tek Edirne,
Bu örnek Kayseri, Sivas, Erzurum,
Bu Fırat, Menderes, Çoruh, Ergene,
Bu İzmir, Adana, Urfa, bu Çorum.

Bu başak, bu salkım, bu bağ, bu harman,
Bu bizim davarlar, bizim danalar,
Bu ocak, bu maden, bu dağ, bu orman,
Bu yiğit erkekler, yiğit analar.

Bu çetin, bu dönmez, bu sert bilekler,
Bu yanık çehreler, bu bizimkiler,
Bu ağaç, bu çiçek, bu çiy, bu renkler,
Bu diller, bu sesler, ya bu ezgiler.

Bu ninni, bu ağıt, bu düğün, bu bar,
Bu zeybek, bu halay, bu güreş hep ben!
Bu sabah içimde bir tazelik var
Bu ışık, bu gündüz, bu güneş hep ben!

Ey rüya, ey hayal, beni terk etme,
Ey sabah, koynunda şenim, hem zinde.
Bir şuur ışığı vurmuş perdeme,
Bir bahar öğlesi gibi çimende.

Siz şimdi sokaktan geçen oymaklar,
Yürüyün siz bütün il çocukları,
Göğüslerde gurur, elde bayraklar,
Yürüyün başlar dik, alın yukarı.

Yürüyün ardından siz emellerin,
Yürüyün kalbimin yükü ilhamlar,
Uzaktan çırpınsın size ellerim,
Çırpınsın yüreğim durana kadar.

Bu sabah içimde bir tazelik var,
Bu seher, bu camdan giren gündüz ben!
Komşular, şaşmayın bana komşular,
Bu camdan bakınan, bu gülen yüz ben!

30 AĞUSTOS

Her yıl bugün olur, Otuz Ağustos,
İçime bir ordu havası dolar,
Başlar dimdik, gözler çelik, yüzler pos,[70]
Bayrak imil imil[71], geçer ordular...

Geçer tunç adımlar, demir göğüsler,
Geçer Mehmetçikler, geçer subaylar,
Hepsinin alnında zaferden süsler,
Geçer hayalimde bir bir alaylar.

Geçer toplar, geçer atlar, yağız, al,
Geçer dağlar, geçer yollar, şehirler...
Yangınlar üstünde ince bir hilal,
Yaralılar düşe kalka geçerler.

Çılgın bir istekle bu şan akını
Afyon'dan İzmir'e kadar çağıldar.
Unutmuş at gemi, kılıçlar kını,
Can canı unutmuş zafere kadar.

Ne var bu dünyada sana yakışan
Alnında bir zafer sabahı kadar,
Sen Mehmetçik, söyle büyük kahraman,
Sana zafer kadar yakışan ne var?

Her yıl bugün olur, Otuz Ağustos,
İçime bir zafer havası dolar.
Başlar dimdik, gözler çelik, yüzler pos,
Bayrak imil imil, geçer ordular...

70 *Pos:* Güçlü ve sağlıklı.

71 *İmil:* İz bırakarak, dalga. *İmil imil:* Yol yol, dalga dalga.

28 NİSAN[72]

Küçücük bir yara o saf alnında,
Yüzünü toprağa dönmüş yatıyor,
Irkının güneşi asil kanında
Parlayan bir yiğit sönmüş, batıyor.

Hürriyet uğrunda, en önde bayrak,
Meydandan meydana doğru koşarak,
Bütün genç umutlar, bütün bir kuşak
Zulmün yumruğuna karşı çatıyor.

Gerçekten ölü mü toprakta yatan?
Böyle binlercesi dolu bu vatan.
Genç şehit! Milletin kalbi, arkandan
Hürriyet, hürriyet diye atıyor.

Bu gece göklere bakan bir anne,
Yeni bir yıldızı, yörüngesine
Girerken görecek, kendi kendine
Diyecek: "Yavrumu hatırlatıyor."

72 28 Nisan 1960, Üniversite olayları.
27 Mayıs 1960 devrimine yol açan olaylar.

PARİS ACILARI

(1925-1927)

NOT: *Şairin 1957 yılında üzerinde çalıştığı bu bölüm tamamlanamamıştır.*

PARİS'E GİRİŞ

Yorgun bir gecenin fecir zamanı,
Tren istasyona giriyor: Paris
Burada bir fakir gencin romanı[73]
Başlıyor. Adı yok bu gencin, o biz.

Bütün öğrenciler; yüzyıldan beri
Buraya okumak için her gelen.
Ben de burda buldum işte kendimi,
Bir ağustos günü sabah erkenden.

Elimde bir valiz, biz iki yolcu,
İlk defa yürüdük nehir boyunca.
Bizi karşılayan ilkin o oldu,
Seyrettik köprüden Sen'i doyunca.

Henüz uyanıyor şehir... Yürüdük.
Ötede, uzakta, işte Notrudam;[74]
Bizi selamlıyor sandım her düdük,
Bizi kucaklıyor sandım her zaman.

73 X Flaubert'in dilimize, bu adla, önce özet olarak sonraları Cemal Süreya tarafından tam çevirisi yapılan *Bir Delikanlının Romanı* (Education Sentimantal) adlı romanı anımsatılıyor.

74 *Notrudam:* (Notre dame), Paris'in ünlü kilisesi.

İLK GÜNLER

İçmeden sarhoşum, Paris'te miyim?
Yirmi üç yaşımın hulyası, tadı.
Bugün fakülteye yazılan bu kim?
Bu küçük adamın adı, soyadı?

Ben miyim dik başlı, mutlu bu insan,
Gençlik rüzgârları dolu bu çınar?
Rüyada gördüğü kıza kavuşan,
Masal ülkesini alan hükümdar?

Yapılar, kuleler, bütün anıtlar,
Hepiniz dostumdur, eşimdir güya.
Bütün kartpostallar, bütün kâğıtlar,
Bütün zarflar yetmez bana yazmaya!

Hey, bu durdurulmaz sevinç akını!
Hey, benim bu coşkun, bu deli çağım!
Verlen'in, Bodler'in yaşadığını[75]
Bildiğim şehirde yaşayacağım!

75 *Verlen;* (Verlaine) *Bodler;* (Baudelaire): Ünlü Fransız şairleri.

GEZMELER

Bir garip yer Paris, kolay anlanmaz:
Bir araya gelmez iki yakası.
Sağ yanı Monmartır, solu Monparnas,[76]
Sent Jönevyev tepesidir ortası.

Paris'in en eski yeri adadır,
Adada yükselir en eski bina.
Ah, Paris insanı nasıl aldatır,
Şeytan gibi girer rüyalarına!

Bir gün karşınıza çıkar bir saray,
Bir gün kucağına alır bir meydan.
Dersler başlamaya daha var bir ay,
Metrolar, taşıyın beni durmadan!

Bir uçtan bir uca Paris'i gördüm,
Yollara savurdum bütün paramı.
İlk defa Paris'i rüyada gördüm,
Eyfel'e[77] çıktığım günün akşamı!

76 Paris'in ünlü tepeleri. Tecer, okunduğu gibi yazıyor.
77 *Eiffel:* Paris'in sembolü olmuş ünlü kulesi.

KARTİYE LATEN[78]

Her gün biraz daha doluyor sokak,
Tatilden dönüyor gidenler yazın.
Bir ayda alıştım buraya ancak,
Hele bir kere de dersler başlasın!

Bir tuhaf mahalle Kartiye Laten,
Hem güzel, sevimli, hem eski, köklü.
Burada gördüğüm insanlar hep şen,
Burası âdeta Paris'in süsü.

Kız, erkek, geçiyor büyük bir alay,
Türküler, çalgılar, yüzde maskeler;
Bülye'de[79] senelik ilk balo bu ay,
Benim de bu akşam gideceğim yer.

Her sabah çekiyor beni bir taraf,
Her gün oyalıyor beni bir gezi.
Nihayet evimden gelen telgraf:
"Acele bildirin sıhhatinizi."

78 *Quartier Latin:* Paris'in öğrenci semti.

79 X *Bullier:* Quartier Latin'de, özellikle aydınların ve üniversite gençlerinin toplantılar düzenledikleri bir salon.

KAHVELER

Paris'te oturmak için kahveler,
Önlerinde açık teraslar vardır.
Ne evdir, ne otel... Yaşanılan yer,
Anılan, aranan yer buralardır.

Burada görülür her iş; burada
Yemekler yenilir içilir içki.
Musiki, aşk, şiir hep bir arada...
Buraya kimler, kimler gelmemiş ki!

İşte şu kahvede yaşamış Verlen,
Şurada oturmuş, şurada yazmış.
Sade o mu burda yaşayan, ölen?
Kahveler olmasa Paris olmazmış!

Lâsurs'a, Suflo'ya hatta Darkur'a[80]
Alıştım. Kupol'ün* sevdim yerini.
Bizim Yahya Kemal bile bir ara,
Darkur'da geçirmiş saatlerini.

80 Kahvelerin adları.

RIHTIMLAR

Ne var sevilecek bu rıhtımlarda?
Belki kelimenin kendisi: Rıhtım!
Paris'te sevdiğim şu iki ada,
Bugün de yalnızca oraya çıktım.

Adadan adaya gezdim, savrulan
Kuru yaprakların ardından gittim.
Sessiz bu sokaklar, bu saat, bu an,
Şu çıplak ağaçlar, bu dallar benim!

İşte şu ihtiyar konakta Bodler
Yaşamış. Yaşasam ben de orada!
Dönüyorum artık. Yolda bir fener!
Fener! Sana kalsın güzelim ada.

Yaşlı rıhtımlardan ilerliyorum,
Suda boğuluyor en sonki ışın.
Şimdi yalnızlığı arıyor ruhum,
Ne şu esmer kadın, ne şu sarışın!

SARHOŞLUK

Fikir, şiir, sanat ülkesindesin,
Ey Tarık! ardında gemileri yak.
Herkes senin için ne derse desin,
Kendini bu yeni havaya bırak.

Hiç çıkma Luvur'dan,[81] git Lüksemburg'a,
Her yeni sergiyi bir kere dolaş.
Venüs'den, Jokond'dan, soluk soluğa
Roden'e,[82] Mone'ye[83] giden yolu aş.

Mallarme uyusun... Moras, Valeri,[84]
Kılodel uyanık... Ya Apolliner?
Ah, ah bu dikenli şiir gülleri,
Bu dolu kadehler, kızıl laleler!

Ne Dürkhaym,[85] ne Bergson...[86] Kürsüleri boş,
Düma, Dölakruva, Meyerson, Bugle[87]...
Var mı benim gibi aşırı sarhoş?
Kimi okuyayım, Tanrım sen söyle!

81 *Luvur:* Louvre Müzesi.
82 *Roden:* Auguste Rodin. Heykeltraş.
83 *Mone:* Claude Monet. İzlenimci ressam.
84 Mallarme, Maurras, Valery, Claudel, *Apollinaire:* Fransız şairleri.
85 *Dürkhaym:* Durkheim. Toplumbilimci.
86 *Bergson:* Filozof.
87 *Düma:* Dumas. Romancı. *Dölakruva (Delacroix):* Ressam. *Meyerson, Bugle:* Ünlü düşünürler.

YABANCILAR

Yanımda, yöremde hep yabancılar,
Yabancılar artık beni sıkıyor.
Burada bizim de hemşeriler var,
Ne çare, ondan da insan bıkıyor.

İçimde yer eden tuhaf bir duygu:
Acaba yerliler için biz neyiz?
Kafamın içinde hep aynı soru:
Acaba bu şehir nedir, bu Paris?

Burada her türlü dil işitilir.
Biz sanki burada Babil mahpusu.
Acımış bir şarap gibi bu şehir,
İçilmez, dibinde acı tortusu.

Kaldığım otelde Arap, Fars, Bulgar.
Çeşit çeşit insan, çeşit çeşit ses.
Bitişik odada bir de Çinli var:
Ne söyler, ne yapar, ne der bilinmez!

DAÜSSILA[88]

Otelden otele taşınıyorum,
Sonraki daima daha ucuzu.
Sanki yıpranıyor, aşınıyorum,
Toprağı, kayayı oyar gibi su.

Uzuyor arası, gelmiyor haber,
Ne postahaneden, ne de bankadan.
Burada bir insan ne yer, ne içer?
Burada dert içer, keder yer insan!

Nereye gitmeli? Bir pansiyona.
Belki de orada bulurum rahat.
Cenneti verseler değişmem ona,
Evimi verseler bana bu saat.

Hasret mi, nedir bu? Daüssıla mı?
Rüyalar, gösterin bana yurdumu!
Hiç kimse aramaz, bilmez odamı:
Bir hüzün çöküyor akşam oldu mu!

88 *Daüssıla:* Sıla özlemi.

BİR GELEN

Bir akşam yavaşça çalındı kapım
Daha yanmamışken odada lamba.
Yine evsahibim çalan! Usandım
Bu kira derdinden! Ve kaba kaba

Haykırdım. Açınca girdi bir köpek!
O günden beridir onunla dostum.
Fakat ilk gördüğüm zaman ürkerek
Odamda kendimi sandım "Faust" um!

Kimsin ey sevimli, garip misafir?
Besbelli ardından gelen sahibin.
Gir çabuk, çekinme, içeriye gir,
Şu ayak sesleri defolup gitsin!

O uzun bir zaman yüzüme baktı,
Bilmem bu sözden bir şey anladı mı?
Kapı aralık, istese çıkardı:
İşte sahibinin tok tok adımı.

DOST YÜZÜ

O şimdi bendedir her gün her saat,
Benimle bölüşür yalnızlığımı.
Onunla başlayan bu yeni hayat,
Yemekle bitmeyen üzüm salkımı.

Allahım, ne güzel şey bu dost yüzü!
İnsanın kalbine dolan bu bakış!
Ey çorak ruhlara veren bu süsü,
Ey gönül, sana alkış, alkış, alkış!

Gel dostum, yanıma otur, dizime
Koy sıcak başını, konuşmayalım.
Bakışalım yalnız. Ama sen yine
Cevap ver: Sevdin mi beni bakalım?

Gördüm yükselirken dudaklarından
Bir uzun hasrete benzeyen alev.
Şimdi ellerimi öpüp yalayan
Zavallı köpeğim diyor: "Beni sev!"

SAYIKLAMA

Bitkinim, kaç gündür kalkamıyorum.
Yalnızım... şöyle bir doğrulabilsem!
Başımı çevirip bakamıyorum,
Camda bir musibet surat!.. Ne görsem?

Bir sabah ben yine bu loş odamda,
Şakaklar soğumuş, çenem kıskıvrak...
Ansızın her günkü yerinde, camda
Bir yüz beliriyor gülünç, ufarak...

Gözleri dikilmiş yataktaki bez
Kaplı vücudumdan kalan başıma.
Eriyor göğsümden çıkan son nefes,
Kıs kıs gülüyorken hayal naşıma.

Ve bütün bir ömrün sonu böylece
Bitiyor yalnızlık ve sessizlikle,
Hatta başucundan kalkıyor gece,
Ölüm yaklaşırken ona terlikle.

ÖLÜLER GÜNÜ

Gidelim, gel, bugün ölüler günü,
Ziyarete açık bütün mezarlar.
Siyah, sessiz, ağır, donuk, hüzünlü,
Bu gidenler niçin dalgın bu kadar?

Perlaşez...[89] Girelim biz de bu parka,
Kimsesiz bir mezar vardır şüphesiz.
Gidecek neremiz var burdan başka?
Bir garip ruh için dua ederiz.

Dönelim, ansızın garip bir hisse
Kapıldım; bilmem ne beni titreten?
İşte şu köşede dilsiz bir Müsse,[90]
İşte bu tarafta sessiz bir Şopen![91]

Kaçalım, kaçalım, gel ardım sıra,
Taşlar ıslak, otlak ıslak, hava nem...
Benim de ağlamam tuttu, hıçkıra
Hıçkıra ağladım. Zavallı annem!

89 *Perlaşez:* Përe La Chaise. Mezarlığın adı.
90 *Müsse:* Alfred de Musset! 19. yy. ünlü Fransız romantik şairi.
91 *Şopen:* Chopin. Polonyalı, ünlü piyanist ve besteci.

SİSLİ GECELER

Bu gece sırtıma kalın bir sisi
Büründüm, köpeğim bana arkadaş,
Dolaşmağa çıktım koca Paris'i
Üstüm yapış yapış, kaldırımlar yaş.

Rıhtımlara doğru yürüdük, tenha.
Fener diplerinde bekleyenler yok.
Ne ayak sesleri, ne bir kahkaha,
Uzaktan uzağa duyulan bir gonk.

Sular görünmüyor, nehir bir mezar;
Geceden de siyah uzun gemiler,
Ölenlerin ruhu bu karaltılar!
Korkuyorum, dostum, senden ne haber?

Gel artık dönelim loş odamıza,
Beyhude gezdirir bizi sokaklar.
Ne sen şu eşe bak, ne ben şu kıza,
Bizi olsa olsa bir uyku paklar.

KIŞ AYLARI

Yine sis... Bütün kış böyle sis, Tanrım!
Yine bir karanlık duman başımda.
Ya güneş doğmazsa ben ne yaparım?
Sade bir ben değil, arkadaşım da.

Karanlık bu gündüz, ışıksız gökler,
Tavanı alçalan bu kurşun oda
Benim çatıdaki odamdan beter;
Nasıl yaşayalım, dostum, burada?

Hani benim ışık dolu göklerim?
Renklerin bahçesi, güneşin evi,
Hani benim sonsuz maviliklerim?
Burada gördüğüm gözler var, mavi.

Yine sis, yine sis... Bu benim şansım:
Dediler her sene böyle değildir.
Ah, vatan, koynuna doğru koşasım,
Yüzümü yerlere süresim gelir!

HAVALAR DÜZELİYOR

Bugün yine sahaflara gidelim,
Nehir kıyısına... Güneşlenirsin.
Benim de bir kitap bulmak emelim:
Okunmuş, atılmış, ucuz bir Rasin.[92]

Sevinen sen misin yalnız köpeğim?
Bu sabah hep yüzler, çalan bir mehter.
İşte basbayağı güneş! Sevdiğim,
Sevdiğim, yüzünü her zaman göster!

Bak, öyle yanımdan uzaklaşma yok,
Sana ne herkesten, kalabalıktan?
Şu hanım, yanında bir küçük buldok,
O mu yoksa seni böyle şaşırtan?

Deliyim ki ben de daldım kitaba,
Her taraftan sanki taşıyor neşe.
Ah dostum, gözünü dünyaya kapa,
Başını kaldırıp bak, bak güneşe!

92 *Racine:* 17. yy. Fransız şairi ve trajedi yazarı.

PASKALYA

Çanlar! büyük, küçük şakıyan çanlar!
Sizi hiç duymadım böyle neşeli.
Bir çağrı mı bu ses? Yoksa ilkbahar
Geldi diye artık sevinmeli mi?

Sanki sarsılıyor büyük Sen Sülpis,[93]
Ellerim yavaşça camı açıyor.
İçimden kurtulur gibi bir hapis,
Ruhum bucak bucak benden kaçıyor.

Hayır, hakkımız yok zulüm etmeğe
Bu avare ruha, ne ben, ne de sen.
Haydi Monparnas'a, yahut Site'ye,
Hazırım yapmaya bugün ne desen.

Çanlar çalın, çalın! Haydi köpeğim,
Atla, hopla, zıpla, ne duruyorsun?
Seni şimdi zorla tutup öperim,
İlk defa sesini duydum: Billursun!

93 *Sen Sülpis:* Saint Sulpice. Paris'te bir kilise.

BEZGİNLİK

Niçin tat vermiyor artık hiçbir şey?
Ne dersler, ne sözler, ne konferanslar.
Başını kitabın üzerine eğ,
Zavallı öğrenci, imtihanlar var.

Nasıl okuyayım? Bahar çağıdır;
Ne zaman bir kitap alsam elime,
Ya, dalgın gözümden kaçıyor satır
Yahut topallıyor hoş bir kelime.

Gel kelime, parka, kitap beraber;
Ey fikir dalında solan tomurcuk!
Havuzun başında işte boş bir yer,
İşte bir kayığı yüzdüren çocuk.

Bu güzel mevsimde kapanmak niçin?
Her şey güzel: dallar, çiçekler, otlar...
İşte su içmeye inen güvercin,
İşte ardı sıra koşan bir de yâr!

LÜKSENBURG[94] PARKI

Nereye genç adam? Bilmem nereye,
Ya derse veyahut bir konferansa,
Ama dün de parkta kaldın bugün de;
Ne Sorbon'a, ne de Kollej dö Frans'a.[95]

İşte artık her gün burdasın: Otur,
Yüzünü, sırtını güneşe çevir.
Kitap okunmaz da ağaç okunur.
Şu yapraklar sanki birer "elzevir."[96]

Bir gün şu köşede, bir gün beride,
Lüksenburg, bu parkta oyalanırız.
Bir adım ilerde yahut geride.
Ya yaşlı bir adam, yahut bir genç kız.

Mesutsun, Köpeğim, sen de benimle,
Burada oynaşın, tanıdığın var.
Ben de bahtiyarım kendi kendimle,
Gözlerim mermerden bir büste dalar.

94 *Lüksenburg:* Luxemburg. Paris'te bir park adı.
95 *Sorbon:* Sorbonne. Dünyaca ünlü Fransız Üniversitesi. *Kollej dö Frans:* College de France. Fransız koleji. Yabancılara Fransızca öğretilen okul.
96 *Elzevir:* Yapraklar, ince harflere benzetiliyor. Bkz. İbrahim Alaattin Gövsa, "Ansiklopedik Sözlük".

TANIŞMA

Yan yana getirmiş bizi tesadüf;
Şu genç kız, o da mı geliyor her gün?
Beyazın üstünde açık yeşil küf
Nasılsa, gözleri öyle bu yüzün.

Ne zaman başladı dostluk, Köpeğim?
Âdeta yanından ayrılmıyorsun.
Ama bu yakınlık neden? Bu kız kim,
Bu uzun, ince yüz, bu bakış, mahzun?

Yok, olmaz, Köpeğim, beni incitir
Benden başkasına yapman cilveler.
Başını yahut da sırtını getir,
Okşayım, sevilmek istersen eğer.

Haydi gidiyoruz... Bu tuhaf işte:
Bu gülüş bize mi, bu gizli selam?
Yarın yine sen, ben, parka gelir de
Onu bulur muyuz burda? Hiç ummam!

KONUŞMA

Yüreğim ağzımın içinde sanki,
Çarpıyor bir nabız gibi heceler.
Köpeğim, hatırın için, inan ki
Dilimi döndürebilirsem eğer.

Teşekkür ederdim ona, teşekkür,
Sana gösterdiği yakınlık için.
"Mersi" diyebildim hele çok şükür,
"Köpeğiniz güzel" dedi o ilkin.

Güzelsin, Köpeğim, eşsiz bir güzel;
Sade o mu seni seven? Bütün park!
O ne güzel, uzun, ince beyaz el!
Sevildin diye mi böyle şımarmak!

Haydi, hop! Dizime. Seni yaramaz!
Şimdi de git, sıçra onun dizine.
Belki parmakları dokunur, beyaz
Sırtında elimin kalan izine.

GELİŞİGÜZEL

BEN SÜLEYMAN

Ben Süleyman, zelil, sefil, perişan,
Ben yani şehzade-i âli Osman
Tam kırk yıl hapisim bu şimşirlikte;
Kölem, cariyem ve kalfam birlikte
Tam kırk yıl... Devletlû kardaşım hünkâr
Beni öldürtmedi: lazım olmadı başım,
Keşke öldürtseydi beni kardaşım,
Öhldürtse bir kere olurdu zulüm,
Kırk yıldır her saat karşımda ölüm;
O da burda sanki benimle hapis,
Onunla göz göze her gün ikimiz,
Kaderin önünde boynumuz bükük.
Tam kırk yıl... ne bitmez çile, ne bu yük!
Bir can için nedir bu kadar savaş?
Allahın gücüne gitmesin, kardaş,
Sultanı âlemsin, beliğ, şek mi var?
Buyur, işimizi görsün cellatlar.
Muhammed, kardaşım, avdan dönüşte
Çağır cellatları, hazırım işte.
Yalnız iki rekât edeyim eda,
Cariyem elveda, kalfam elveda...
Kemendi boynuma bir hoşça geçir
Cellat! Rica değil sana bu emir!

Yine feryadıma sağır duvarlar.
Dur, hayır, dışarda ayak sesi var:
Ağalar, cellatlar, gelen sizsiniz,
Bu ayak sesleri sizin sesiniz.
Besbelli, sıvamış kolu bir levent
Geliyor hücreme, elinde kement.
Kalk ölüm, başımın ucunda durma!
Göz göze oturduk kırk yıldır, ama
Bilirim, korkudan yana cömertsin,
Yine bir son bakış beni ürpertsin.
Ağalar, cellatlar, gelin, yaklaşın
Yaklaşın, çilesi bitsin bu başın,
Bir kez ölmek için görelim tedbir.
"– Buyurun, saltanat şimdi sizindir!"

Ben Süleyman, demin zelil, perişan,
Ben şimdi Padişah-ı âli Osman.
Cümle vezirlerim, erkân, ulema,
Ocaklı kullarım yanımda ama,
Şimşirlik... orada geçti hayatım,
Orada gençliğim ve saltanatım.
Orada başbaşa kaldım geceyle,
Ölümle, korkuyla ve düşünceyle.
Orada inleyen her gönül bendim,
Burada kendime benzeyen kendim.
Orada herşeyim vardı, milletim,
Ayak seslerinden bir memleketim.
Zenginliğim vardı yokluk içine,
Şimdi bir yoksulum çokluk içinde.
Şimdi bir hazinem, tacım, tahtım var,
Orada başımı vurduğum duvar.
Şimdi tek bir sözüm dünyaya ferman
Orada bir hiçtim, fakat bir insan.

Orada cariyem, kölem ve kalfam.
Burada koskoca saray, ihtişam...
Bir çatı altında bu ne ayrılık?
Memleket bozulmuş, ordu dağınık,
Ulema içinde kuru bir fesat,
Sarayda sade av, oyun ve rahat!
Ne Allah korkusu, ne dilde tövbe,
Ne dua, ne ahret için bir habbe.
Ne yazık, boş yere geçmiş hayatım..
Ne yaptın kardaşım, kırk yıl ne yaptın?..

Ey kader, bilmedim bu nasıl oyun?
Beni kardaşımın yerine kodun.
Kırk yıl kazandığım bütün dualar...
Bir günde ütüldüm gitti; bu ne zar!..
Yetişir, oynama benimle ey baht!
Yüreğimi kinle doldurdu bu taht;
Onu kıskanmamak elimde değil.
Acımak, çırpınma içimde, çekil!
"– Hey, buraya, ağa, lala, çavuş, peyk,
Atın kardaşımı hapise!"

"– Lebbeyk."[97]
(1954)

97 *Lebbeyk (Ar.):* "Buyurunuz, emir sizindir efendim!" anlamında bir sözcük.

NEYLEYİM?

Sevgilerle geçti bütün bir ömür,
Kimi ben sevildim, kimi sevdim ben.
Gönlüm, daldan dala, bir kuş gibi hür,
Durmadan baharı, yazı sevdim ben.

Çiçekler içinde gülü, çiğdemi,
Yemişler içinde narı, bademi,
Güzellerle geçen her gün, her demi,
Sohbeti, meclisi, sazı sevdim ben.

Kelebeği gördüm, uçtum güneşe,
Pervaneyi gördüm, koştum ateşe,
En sonra gönlümü verdim bir eşe,
Neyleyim? Edayı, nazı sevdim ben.

ERDEK MEHTABI

Erdek'te mehtabı gördüm dün gece,
Ay tıpkı o güzel yüzün gibiydi.
O kadar durgun ki deniz, sessizce
Saadet vadeden hüzün gibiydi.

Gözlerim denizde giden bir izde
Ve sular bir örtü gibiydi dizde,
Bazı bir küçücük dalga, denizde,
En şen günündeki nazın gibiydi.

Neler söylemekti sana dileğim,
Nasıl söyleyeyim, ne söyleyeyim?
Ben deniz, sen mehtap olduk sevdiğim,
O gece kâinat bizim gibiydi.

Erdek 1957

KIYIDA

Ay battı, ne hayran bakan gözlerin,
Ne yüzün... Karanlık bir deniz kaldı.
Soldu birer birer yıldızlar... yerin
Bittiği noktada son bir iz kaldı.

Orada birleşti hulyalarımız,
Orada başladı rüyalarımız,
Karardığı zaman gökte son yıldız,
Kayalarda yalnız ikimiz kaldı.[98]

Kolunu yavaşça bana uzattın,
Bütün varlığımı çekti karaltın,
Bir anda silindi her şey... başımın
Altında sade bir sıcak diz kaldı.

Erdek 1959

98 Yanında şöyle bir deyişi de düşünmüş.
"Kayalarda yalnız gölgemiz kaldı."

ŞİMAL RÜZGÂRI

Duyulmuyor günlerin nasıl geçtiği,
Bu temmuz, ağustos ayları böyledir.
Dakikalar öyle süratle geçer ki
Daha sabah zannedersiniz, öğledir.

Erkenden çağırır ya deniz ya bahçe,
Her yerde tükenmez kahkaha, eğlence,
Daha uzak, uzak sanırsınız gece,
Bir de bakarsınız gün batmış, ay bedir.

Sonra bir yel eser enginden, şimalden,
Bütün neşeleri toplayıp götüren.
Ey şimal rüzgârı, hasret yüklü tiren,
Bari o günlerin kokusunu getir.

Erdek 1958

KIŞ DÜŞÜNCELERİ

Geçti yaz günlerinin güzelliği,
Açık pencereler, damlar, bahçeler...
Her şey ne sıcaktı, her şey ne iyi,
Hatta o karanlık, aysız geceler.

Hani o gezmeler kırda, denizde?
Hani o cümbüşler, sazlar, temmuzda?
Ağustos mehtabı tam üstümüzde,
Kıyılarda neydi o eğlenceler?

Yaşamak, diyordum, yaşamak ne hoş!
Hele hiç gelmese n'olurdu bu kış?
Nerde o kahkaha, o ses, o alkış?
Şimdi yerini aldı düşünceler.

İLKBAHAR

Kızıma

Dünyanın ilk günü bugün sanırım,
Bu sabah, bu serin eller, bu rüzgâr...
Daha parmakların üstünde Tanrım,
Elinden yepyeni çıkan bir bahar.

Bütün canlıların kanımda sesi,
Damla damla do re mi fa sol la si
Kulaklarımda bir dünya nağmesi,
Bir büyük çalgı var içimde çınlar.

Bu sabah umutla açtım gözümü,
Kuşkusuz, güneşe tuttum yüzümü,
Gizli bir çırpınış deler göğsümü,
İçinde güveren bir tomurcuk var.

ÖMÜR BİR BÖYLE GÜNDE

Kırlarda, bacalardan uzakta, boş bir günde,
Sema, gözbebeğinin yüzdüğü göl renginde;
Uzak kıyılar, göğü çerçeveleyen dağlar...
İkimiz, altımızda bir hasır, yanda çınar,
Uyuyor, uyanıyor, yüzüyoruz enginde.

Ömür bir böyle günde durulan, akmayan su,
Saatlar, dakikalar siniyor, tıpkı pusu,
Gönül başıboş, serkeş, avuçlar sıcak, gam yok,
Ne açlık ne susuzluk... Bakışlar, dudaklar tok,
Hayat bir meyve, bir dal, bir yaz, bir ot kokusu...

MASAL YA DA NİGÂR'LA HÜNKÂR

Bir varmış bir yokmuş: Bir genç kız varmış,
Her sabah saçını tararmış rüzgâr.
Her seher tenhada sesler duyarmış,
Onu yavaşçacık çağrırmış: "Nigâr,

Gel bana, gel bana!" Bu ses nerede?
Besbelli şu akıp giden derede.
Soyunur dalarmış ve pencerede
Onu seyredermiş saraydan Hünkâr.

Böyle gelmiş geçmiş günler, geceler,
Kulağına dolmuş sesler, heceler,
Etrafını almış cinler, cüceler,
Ne büyü, ne tütsü, ne em etmiş kâr[99]

Gönülden gönüle ırmak bir yolmuş,
Hünkâr da gün günden sararmış solmuş,
Bir sabah saraydan o da kaybolmuş
Ve gitmiş nereye gittiyse o yâr...

Kim bilir nereye gitmiş bu canlar?
Eskiden çıkmamış bunu yazanlar,
Köy köy dolaşırmış bütün ozanlar,
Bu masal onlardan kalmış yadigâr.

99 *Em:* İlâç, çare.

MUTLULUK[100]

Kâinatın yaratıldığı gündü,
Güneşten bir ışın koyuldu yola
Bütün ışınlar insana göründü,
O ışın, mutluluk, yolda mı hâlâ?

Uzaya gidenler ona erer mi?
Bize mutluluğu getirirler mi?
İçimizde onun sonsuz özlemi,
Kim bilir o nerde veriyor mola?

Zuhal'de, Neptün'de, Merih'te, Ay'da
Daha uzaklarda belki, uzayda
Erişilemeyecek bir sarayda
Onu büyüleyen biri mi ola?

17 Mart 1966

100 Bu şiirin bitmediği belirtilmiş.

EYLÜL MEHTABI

Seni anmadığım bir günüm var mı?
Eylül mehtabının tadı çıkar mı
Sen olmadan? Nerde kaldın bu gece?
Gözlerim dalıyor yola sessizce.
Ötede, denizde nurdan bir göl var
Ve sular oraya giden bir bulvar,
Yürüyor hayalim bu ay izinden,
Çağrıyor ruhumu sular enginden.
Gece ilerliyor, ay alçalıyor,
Kıyıda oturmuş keman çalıyor
Bir genç kız... Bu kızı tanıyor ruhum,
Belki bir rüyadan hatırlıyorum.
O keman denizde bir dalgacıktır.
O genç kız sığdaki bir kayacıktır.
Çalınan besteyle ruhum enginde,
Seni görüyorum taşın renginde.

KARIMA DEYİŞ

Beni büyüleyen nedir bil, dedim,
Bilmedin: O sıcak sıcak hallerin!
Beni bülbül eden nedir bil, dedim,
Bilmedin: O kucak kucak güllerin!

Beni şeyda eden ahu bakışın,
Beni deli eden o misk kokuşun,
Hele hiç bilmedin aslını işin:
Bana kim zincir vuracak? ellerin!

Bilmedin hükmeden kimdir özüme,
Kendini görürdün baksan gözüme,
Bir özge âşıklık verdin sözüme,
Bir benzeri varsa ancak dillerin!

Herkesin talihi kendi cezası
Bülbülün çektiği dili belası,
Tecer'im ayrılık olmaz olası
Sazın kırık, saçak saçak tellerin!

SORARIM

Sorarım karşılık almaz sorular
Sorarım, duygular beni söyletir.
Umarım rüzgârlar büyük borular,
Sesimi sizlere kadar iletir.

Sizler, genç ölüler, fersiz bakışlar,
Delik deşik yüzler, kırık kemikler,
Sizler, yaralılar, geri kalmışlar,
Sizler yeniciler, sizler yenikler...

Sorarım, siz bütün ölüm saçanlar,
Duydunuz mu bilmem benim sesimi?
Yüzen, koşan, yatan, kalkan, uçanlar,
Benim sesim oralardan geçti mi?

Sorarım yıllardır, gözlerimde yaş,
Anneler, kardeşler size sorarım;
Yere buğday gibi düşerken her baş,
Açılır göklere doğru kollarım.

Sorarım, yer sorar gibi göklerden
Nasıl yeşerteyim bunca tohumu?
Bunca nadas, bunca kandan ve terden,
Rahmet olmayınca harman olur mu?

Sorarım yıllardır, semtinizde yaz,
Güneş, ilk iyilik ölümsedi mi?
Karlar, hep o karlar, her zaman beyaz.
Bahar, hep o bahar yeşil değil mi?

Sorarım yıllardır bağlarınızda,
Yok mudur salkımlar için yeter bal?
Tarlalarınız da, dağlarınız da,
Güneş, yağmur, bulut, bu eski masal,

Bu eski saadet, bu eski türkü,
Mevsimler, bu eski cennet ne oldu?
Bir damlacık sudur besleyen kökü,
Sorarım bir damla yağmur yok muydu?

Sorarım toprağın siz kardeşleri,
Sorarım siz bütün ölüm saçanlar,
Ölenlerin bahtsız yetim eşleri
Siz bütün ölmeyen, avuç açanlar.

Sorarım karşılık almaz sorular,
Sorarım, duygular beni söyletir.
Umarım rüzgârlar, büyük borular,
Sesimi sizlere kadar iletir.

Rüzgârlar, rüzgârlar, büyük borular,
Çınlasın göklerde çığlıklarınız,
Çınlasın, çınlasın bütün sorular,
Belki bir karşılık ses alırsınız.

Hayır, hayır bitmez göklerde türkü,
Bulutlarda yağmur, güneşte sıcak,
Ne eksilir rahmet, ne söner ülkü,
Hele gün, hele ışık, kucak kucak.

1943 Ülkü

"OF DEDE"

Dolaşıyor dillerde
Bu ihtiyarın adı.
Araştırdım her yerde,
Kimdir o, evi nerde?
Onu bilen olmadı.

Dedim, bu bir sihirbaz,
Büyücü bir ihtiyar.
Durmadan onu kış, yaz
(Ümit bu, belli olmaz)
Aradım diyar diyar.

Aradım onu dağ dağ;
Mağaralarda yaşar
Diye, her bir kovuğa
Daldım... Bir kurtulsam sağ!
Adam, ölsem ne çıkar?

Yalnız bir ben miyim ki,
(Hep insan değil miyiz?)
Uzak ve bilmediği
Ve bilemeyeceği
Şeyi arayan iz iz...

Bütün dillerde onun
Yürekten kopar adı.
Kant'ın ve Eflatun'un
Sokrat'ın ve Bergson'un
Elbet odur üstadı.

Kimi der servet, refah
Kimi saadet, iylik[101]
Hakikat diyoruz, kâh
Ümit diyoruz... eyvah
Bunların hepsi beylik

Yalnız o vardır bilen,
Emsalsiz bir filozof,
Onu arıyorum ben,
Durmadan dinlenmeden
Çağırıyorum: Of! Of!

101 *İylik:* İyilik.

EĞER BİR GÜN ÖLÜRSEM

Eğer bir gün ölürsem gençliğime doymadan,
Kumral başımı senin dizlerine koymadan,
Eğer bir gün sönerse gözlerimin ateşi,
Parlamazsa başımın üstünde aşk güneşi,
Ölürsem bir gün eğer,
Kalbimi kemirip de yiyinceye kadar yer,
Aşkımın başı için silme beni yâdından,
An beni seherlerde bir kuşun feryadından!
An ki, ben, ilk aşkımın demlerini yaşadım,
Ölürsem bu son aşkım olacak diye şadım.
Bir gün gelir, yolunun üstündeki serviler,
Sana, bu ilk aşkımın mısralarını söyler.
Dudaklarım toprağın altında çürüse de,
Ruhum sarhoş gibidir ezeli bir busede.
Görünmez ellerimden ürpersin diye tenin,
Bırak mehtabı olsun omzunda bir tül senin.
Aç pencereni ılık bahar akşamlarında,
Benim öksüz ruhumdur çırpınan camlarında!

Beni an, senden başka yok beni bir anacak,
Yanmazsan sen de eğer, gençliğim hep yanacak.
İnan, senden başka yok gönlümde kimseye yer,
Fakat, sen de anmazsan beni ölürsem eğer...
Anmazsan, ölürüm de gençliğime doymadan,
Kumral başımı senin dizlerine koymadan,

Dağılırsam bir avuç toprak gibi sellerle?
Gönlünde en samimi, en coşkun emellerle
Kuracağım türbeyi günahın devirmesin,
Bana vereceğini, Allah, sana vermesin,
Fakat düşün ki, sen de kalbimde gömülüsün,
Ben ölürsem demek ki sen de artık ölüsün.
Kim senin gözlerini mehtapta yâd edecek?
Kim sana bu feryadım gibi feryad edecek?
Kim senin saçlarını övecek uzun uzun?
Korkum budur ki, bir gün, sen de unutulursun!

Eğer bir gün ölürsem gençliğime doymadan,
Eğer...

Kumral başımı senin dizlerine koymadan,
Eğer bir gün sönerse gözlerimin ateşi,
Parlamazsa başımın üstünde aşk güneşi,
Ölürsem bir gün eğer,
Kalbimi kemirip de yiyinceye kadar yer,
Aşkımın başı için silme beni yâdından,
An beni seherlerde bir kuşun feryadından!

GÜFTE

Dışarda fırtına kar
(Karmakarışık içim)[102]
(Kırık, dağınık içim)[102]
Donuk, bulanık içim
Sanki bir beklediğim
Uzaktan bir gelen var.

Dışarda yağmur, tipi
İçim karanlık, zindan
Uzak, uzak bir yoldan
Dönen biri var gibi.

Dışarda rüzgâr, bora
Hani beklenen yolcu?
Kopar yolların ucu
Savrulur uzaklara.

Dışarda gün, güneş, yaz,
İçim hevesle dolar.
Kalbim ıssız bir diyar
Hiçbir yolcu uğramaz.

102 X Bu dizelerin arayış dizeleri olduğu belli. Ama karalanmamış. Anlaşılan, bunların yerine dördüncü dizeyi, "Donuk, bulanık içim" dizesini koymuş. Ya da bir seçme yapmamış daha.

27 MART 1961

Önünde ne güzel günler var, Kızım,
Nice ilkbaharlar, yazlar ve güzler...
Bu yıldönümünde dileğim, arzum,
Ömrünce bahtiyar ol, görme keder.

Sana bir arkadaş olur bu defter,
Yarın, bugünleri elbet andırır,
İçinde bir ışık gibi yandırır
Geçen zamanları... bu sana yeter.